

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXV.

Celovec, petek, 3. julij 1970

Štev. 26 (1460)

Srečanje slovenske mladine iz Koroške, Slovenije in Tržaškega

Naša mladinska organizacija Slovenska mladina je kot prireditelj letošnjega srečanja slovenske mladine iz treh sosednih dežel imela minulo nedeljo v gosteh mladinski skupini iz Slovenije in Tržaškega. Bilo je to pri nas prvo tako srečanje ter je mimo športnega in kulturno-prosvetnega sporeda nudilo dovolj možnosti tudi za primeren poudarek nalog, ki se postavljajo slovenski mladini po eni strani pri utrjevanju vezi med matičnim narodom in njegovimi deli v zamejstvu, po drugi strani pa pri razvijanju čim tesnejših stikov med sosednimi narodi in deželami in s tem pri uresničevanju velikih ciljev današnjega človeštva, kot so mir, sožitje in sporazumevanje.

Prvi stiki v okviru tega srečanja so bili vzpostavljeni že v soboto zvečer, ko so se zastopniki mladinskih organizacij treh dežel sestali v Bilčovsu, da se pogovorijo o skupnih problemih. V nedeljo dopoldne se je v St. Janžu v Rožu odvijal nogometni turnir, o katerem podrobneje poročamo na drugem mestu. Glavni del srečanja pa je bil popoldne v celovski Delavski zbornici, kjer je mladina iz Koroške, Slovenije in Tržaškega poskrbela za pester kulturno-prosvetni spored.

Ob tej priložnosti so predstavniki treh mladinskih organizacij nakazali tudi pomen takega srečanja.

● **Predsednik Slovenske mladine Valter Gutovnik** je v svojem pozdravnem govoru poudaril potrebo tesne povezanosti med mladino iste narodnosti in dejal, da bo tudi to srečanje prispevalo k pozitivni sliki, ki so neobhodno potrebni za uspešno sodelovanje med slovensko mladino v zamejstvu in mladino v matični državi.

● **Načelnik mednarodnega odbora pri Zvezi mladine Slovenije Andrej Škerlavaj** je prav tako naglasil pomen takih stikov ter opozoril na prijateljsko in odprto mejo med sosednimi deželami, kar je rezultat miroljubnega sožitja med Avstrijo, Italijo in Jugoslavijo.

● **Zastopnik tržaške mladine Joško Morelj** pa je kratko orisal težnje slovenske mladine v Italiji in ugotovil, da mora v splošnem napredku in širjenju demokracije imeti svoje mesto tudi priznanje narodnostnih pravic za vse v Italiji živeče Slovence.

V okviru prireditve je predsednik ZSO dr. Franci Zwitter predal tudi pokal, ki ga je zmagovalcu nogometnega turnirja namenila Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in ki ga je osvojila nogometna enajstorica naše mladine. Pri tem je poudaril, da tekmovanje naj ne bo samo v športu, marveč tudi v delu za vrednote, ki so nam skupne kot pripadnikom enega in istega naroda ter v prizadevanju za občečloveške vrednote — za mir in sporazumevanje med narodi. „To je tudi namen takih srečanj in pozdravljam, da je prav mladina tista, ki je spoznala, da so poleg formalnih in uradnih stikov na državno-vladni ravni potrebni tudi neposredni življenjski stiki med nami samimi. Kajti šele če bomo sami med seboj dejansko življenjsko povezani in bomo poznali svoje lastne vrednote, bomo lahko postali posredniki med narodi-sosedmi. Stiki med sosedi vendar ne smejo imeti namena zabiranja in odstranjevanja narodnostnih razlik, ampak morajo pokazati sosedu lastne kulturne vrednote in stvaritve, da bo ob njih poznanju

znal ceniti in spošlovati tudi svojega soseda. Tukaj pa ste poklicani prav vi mladi, ki nimate predsodkov in

Letos že osma matura

NA SLOVENSKI
GIMNAZIJI V CELOVCU

Pod predsedstvom strokovnega nadzornika dr. Valentina Inzka je bila na Državni gimnaziji za Slovence v Celovcu matura v obeh osmih razredih te ustanove, in sicer je bilo k zrelostnim izpitom pripuščenih skupaj 37 dijakin in dijakov.

V 8a. razredu je bilo 16 maturantov, od katerih jih je vendar le 12 uspešno opravilo vse izpite, medtem ko bodo štirje morali izpite ponavljati jeseni; pač pa so bili v tem razredu trije odličnjaki: Janko Gröblacher, Milan Hoja in Jože Messner. V 8b. razredu pa je 19 dijakin in dijakov uspešno opravilo maturo in le dva bosta morala izpite ponavljati.

Maturantom čestitamo in jim želimo veliko uspeha na nadaljnji življenjski poti!

Letos je bila na slovenski gimnaziji že osma matura ter je slovensko srednjo šolo doslej zapustilo skupno že 207 maturantov.

niste obremenjeni z zgodovinskimi hipotekami, ki bremenijo starejše generacije.“ Potem je predsednik ZSO dejal, da se veliko govori in piše o mladini, da baje nima še dovolj jasno izdelanih konceptov, da kritizira starejše, da stremi za odstranitvijo etabliраниh struktur, da ne pozna niti ne prizna avtoritete. „Toda kdo naj bo imel pravico do kritike, če ne mladina, ki ni kriva današnje stagnacije; kdo naj bo imel pravico do revolucionarnih pogledov in dejanj, če ne mladina, ki je v vsej zgodovini vedno stala na čelu revolucionarnih dogajanj; kdo naj bo imel pravico do smelih, morda že ne popolnoma izdelanih pogledov za spremembo tohle, lene in nepokretne družbe, če ne mladina v svojem poletu za novo in lepšo bodočnost. Zato je naša dolžnost, da to mladino razumemo, jo podpiramo in ji pomagamo ne glede na to, ali se strinjamo z njenimi vihravimi idejami ali ne.“

Kulturni spored je začel izvajati oktet dijakov celovške slovenske gimnazije, poleg tega pa je naša mladina prispevala še recitacije pesmi naših dveh domačih pesnikov Valentina Polanška in Andreja Kokota. Mladina iz Slovenije se je predstavila z baleto skupino Zavoda za glasbeno in baleto izobraževanje iz Ljubljane, ki je pod vodstvom Nade Maroškeve v širih izraznih plesih pokazala izvrstno pantomimsko znanje. Druga skupina iz Slovenije je bil harmonikarski orkester iz Sentvida pri Ljubljani (ki je že leden dni prej gostoval pri nas skupaj s pevskim zborom Glasbene matice), kateri je izvajal skladbe Mozarta, Rossinija, Boccherinija in Bojana Adamiča. Tržaška

Ameriški polom v Kambodži

Predsednik Nixon je držal obljubo. Tako so se v teh dneh glasila poročila v dnevnem tisku. In res jo je držal, saj so se ameriške čete, ki so pred dvema mesecema brez vsake vojne napovedi vdrele v Kambodžo in jo v širokem obsejnim pasu spremenile v krvavo bojišče, celo 24 ur pred obljubljenim rokom spet umaknile.

Toda v resnici gre tukaj za cinizem brez primere. Predsednik Nixon in njegovi generali se hvalijo z „velikim uspehom“, ki da so ga dosegli s svojo oboroženo intervencijo v Kambodži. To intervencijo so pred dvema mesecema utemeljevali s trditvijo, da se v obsejnim pasu Kambodže nahaja vrhovno poveljstvo vietnamske osvobodilne vojske z vsemi zalogi orožja in živili; vse to je treba „očistiti“ in tako onemogočiti nadaljnje napade v Vietnamu. V zadnjih tednih je Amerika ob podpori svojih sajgonskih hlapcev vodila v Kambodži neizprosno vojno s strašnimi posledicami, kljub temu pa ni uspelo izslediti vrhovnega poveljstva osvobodilne vojske in tudi ne njenih ogromnih vojaških zalog, o katerih je bilo govora.

Po ameriških podatkih je „obračun“ namreč naslednji: v Kambodži je padlo 338 ameriških in 860 južnovietnamskih vojakov, ranjenih je bilo 1500 ameriških in 3600 južnoviet-

namskih vojakov; v „zamenjo“ za to so invazijske sile zaplenile 19.000 pušk, 2500 strojníc in minometov, 1700 ton streliva in 6800 ton riža. Tako je „veliki uspeh“ po vojaški plati pravzaprav očiten polom, da niti ne govorimo o politični in predvsem moralni strani, kajti v tem pogledu je Amerika s svojim vdorom v Kambodžo doživela še mnogo hušji poraz. In tudi ameriški cinizem ima še svoje drugo plat. Ameriške enote so res zapustile Kambodžo, toda tam je ostalo okoli 35.000 mož sajgonske vojske, katerim je predsednik Nixon v isti sapi, ko je govoril o umiku ameriških sil, obljubil širokogrudno podporo ameriškega vojnega letalstva, ki bo sodeč po tem zagotovilu še naprej metalo smrtonosne tovore na kamboško ozemlje. Z drugimi besedami to pomeni, da si je Amerika z umikom svojih čet pred domačo in mednarodno javnostjo umila roke, kljub temu pa si je v Kambodži tudi za naprej obdržala vse možnosti posrednega in neposrednega vpliva na potek stvari.

Ta umazana dvoličnost se je celo že ameriškim političnim krogom zdelala preveč očitna in je senat izglasoval poseben zakon, s katerim predsedniku Nixonu prepoveduje vsako nadaljnje neposredno ali posredno vojaško vmešavanje v Kambodži; hkrati je senat sklenil tudi „zamrznjenje“

vseh denarnih sredstev, namenjenih za akcije ameriških in zavezniških vojaških sil v Kambodži. Toda kaj bo koristil ta zakon, ko pa brez predsednikovega podpisa nima veljavnosti.

Izjalovljena vojaška intervencija Amerike v Kambodži pa je, čeprav ni dosegla „začrtanega cilja“, vendar privedla do bistvenega premika, in sicer ravno v nasprotno smer. Vpliv osvobodilnega gibanja je bil pred intervencijo omejen v glavnem na področje ob kamboško-vietnamski meji. Zdaj pa je osvobodilna vojska razširila svoje akcije na obsežna področja države ter nevarno ogroža tudi glavno mesto Phnom Penh s sedežem vlade generala Lon Nola, kateri je ob podpori ameriške obveščevalne službe CIA strmoglavil prejšnjega predsednika princa Sihanuka ter ustoličil v Kambodži proameriški režim.

Če je torej ob zaključeni neposredni vojaški intervenciji Amerike v Kambodži mogoče govoriti o kakšnem uspehu, potem tega uspeha prav gotovo ni dosegla Amerika, marveč nasprotno tisti, proti katerim je bila ta intervencija naperjena. To pa v bistvu pomeni pomembno delno zmago narodnoosvobodilnega gibanja, ki se že po vsej Indokini uspešno širi v vseljudski pokret s ciljem, da si narodi tudi v tem delu sveta priborijo resnično svobodo in pravico, da sami odločajo o svoji usodi.

PRVIČ V ZGODOVINI REPUBLIKE AVSTRIJE:

Delna ponovitev volitev

Ustavno sodišče je na zahtevo FPÖ delno razveljavilo letošnje državnozbornske volitve 1. marca, in sicer za tri dunajske volilne okrožja, kjer morajo biti volitve ponovljene.

Ta v dosednji zgodovini avstrijske republike prvi primer, ko najvišje sodišče delno razveljavi volitve in predpiše njih ponovitev, je sprožil celo vrsto zapletenih problemov. Glavno vprašanje je bilo seveda v tem, ali je pri volitvah 1. marca izvoljeni parlament sploh še funkcionalen, ker je na podlagi odločitve ustavnega sodišča 16 poslancev, izvoljenih v prizadetih treh dunajskih volilnih okrožjih, zgubilo svoje mandate.

Glede tega vprašanja so mnenja deljena, in to ne samo v vrstah pravnih izvedencev, marveč zlasti v političnih krogih, kjer je ÖVP očitno slutila ugodno priložnost, da ustvari psihozo o nevarni politični krizi in tako spravi sedanjo socialistično vladu v neugoden položaj. Z odločnim stališčem, ki je našlo tudi podporo FPÖ, pa je SPÖ uspešno prekrizati te načrte, tako da bo parlament kljub začasni „okrnjenosti“ nadaljeval s svojim delom.

Volitve v treh dunajskih volilnih okrožjih bodo ponovno izvedene po vsej verjetnosti 4. oktobra. Tudi v zvezi s temi volitvami se pojavljajo nešteta vprašanja tako tehničnega kakor tudi političnega značaja. Upati je samo, da bodo v političnih vrhovih ohranili potrebno hladnokrvnost, kajti vsako namerno zaostrovanje položaja bi prej ali slej lahko dejansko vodilo do splošne krize v državi.

SOLIDARNOSTNA PODPORA LJUBLJANSKIH ŠTUDENTOV SLOVENSKIM ŠOLNIKOM V ITALIJI

V zadnjem času so slovenski šolniki in z njimi seveda vsa slovenska narodnostna skupnost v Italiji ponovno opozorili pristojne italijanske oblasti ter široko javnost na dejstvo, da slovensko manjšinsko šolstvo še nikakor ni zadovoljivo urejeno (na Tržaškem in Goriškem) oziroma da manjšina sploh še nima svojega šolstva (Benečija).

Boj Slovencev v Italiji za pravično rešitev šolskega vprašanja je široko odjeknil tudi pri matičnem narodu. Posebej so se s problemom bavili zlasti ljubljanski študentje ter svoje stališče izpovedali v solidarnostnem pismu, ki so ga poslali slovenskim šolnikom v Italiji. V tem pismu je med drugim rečeno:

Ljubljanski študentje izražamo popolno solidarnost z vašim bojem za uresničitev pravic, ki vam jih že skozi 25 let po obnovitvi slovenskih šol kratijo z izigravanjem ustavno in pravno, za Slovence v Italiji povečini samo formalno veljavnih predpisov, določil in mednarodnih pogodb. Zavlačevanje zakonov o šolstvu povzroča nenadomestljivo škodo ne samo vam, učiteljem na slovenskih šolah, ampak tudi vašim učencem. Diskriminacija slovenskih šol v Italiji je teptanje osnovnih človekovih pravic do izobrazbe v materinščini in grobo zanikanje — torej za Slovence v Italiji zopet samo formalne enakopravnosti z italijanskimi govorečimi sodržavljanji. Podpiramo vas v boju za popolno uveljavitev državljskih in nacionalnih pravic.

Slov. zastopniki v novih šolskih svetih

Na predlog Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev je deželna vlada imenovala v nove šolske svete slovenske zastopnike kot člane s posvetovalno pravico. V deželni šolski svet je bil imenovan dr. Franci Zwitter (namestnik dr. Reginald Vospernik), v okrajne šolske svete pa: za Velikovec Jože Hudl (Tone Rutar), za Celovec-deželo Hanzl Weiss (Bernhard Strauss), za Beljak-deželo Karl Samonig (dipl. inž. Franc Einspieler) in za Šmohor Vinko Gotthardt (Franc Wutti).

Več gospodarske budnosti!

Več gospodarske budnosti zahteva dunajska delavska zbornica v avstrijski industrijski politiki. In to ne brez vzroka. V industriji naše države namreč narašča udeležba inozemskega kapitala. Narasla je tako, da že vsaka peta v industriji zaposlena oseba dela v podjetju, ki je inozemska last. Od 592.000 oseb, ki jih zaposluje industrija v naši državi, jih dela nad 100.000 v takih podjetjih.

Dunajska delavska zbornica, ki se je zadnje čase v obliki posebne študije bavila z vprašanjem udeležbe inozemskega kapitala v avstrijskem gospodarstvu, je hkrati ugotovila, da zaposlujejo avstrijska privatna industrijska podjetja 55,1 odstotka vseh industrijsko zaposlenih, medtem ko jih poddržavljena podjetja in podjetja, ki jih kontrolirajo poddržavljene banke, zaposlujejo 26,2 odstotka.

Na čelu inozemskih investitorjev stoji slej ko prej Zvezna republika Nemčija. Na njo odpade okroglo ena četrtina vseh inozemskih udeležb na avstrijski industriji. Sledijo ji Amerika z 20 odstotki, Švica s 15 odstotki, Velika Britanija z 8, beluške dežele z 8 in Italija s 7 odstotki vseh inozemskih udeležb na avstrijski industriji. Na preostale dežele odpade od celokupne inozemske udeležbe na industriji v naši državi le še 16 odst.

To je tudi razumljivo, kajti industrijsko se v drugih deželah ne more uveljavljati dežela, ki svojo industrijo šele gradi. Navzlic temu pa je udeležba omenjenih dežel na industriji naše države le nekam problematična. Problematična je zaradi tega, ker inozemska industrija v naši deželi le bore malo

dela v obliki od države kontroliranih akcijskih družb, zato pa v toliko večji meri v obliki družb z omejenim jamstvom, s katerimi pravzaprav malo jamči, na drugi strani pa vleče večje koristi. Dunajska delavska zbornica je namreč ugotovila, da se je udeležba inozemskih akcijskih družb na kapitalu akcijskih družb v naši državi od leta 1961 naprej zmanjšala za 0,7 odstotka na 12,8 odstotka. Temu nasproti se je udeležba inozemskih industrijskih družb na kapitalu družb z omejenim jamstvom v istem času povečala za dobrih 10 odstotkov na 57,3 odstotka.

Strokovnjaki, ki so pri dunajski delavski zbornici izdelali zadevno analizo — med njimi je bil tudi sedanjí minister za trgovino, obrt in industrijo dr. Staribacher — menijo, da prikazana udeležba inozemskega kapitala na naši industriji še ne daje povoda za resno zaskrbljenost, da pa zahteva, da posvetimo njenemu naraščanju več pozornosti. Iz njihovih priporočil na naslov industrijske politike v državi so pomembna predvsem tri. Prvo priporočilo se nanaša na zavarovalniško gospodarstvo in na industrijo mineralnih olj. Pri obeh je namreč inozemska udeležba že presegla raven znosnosti in mejo dopustnosti. Zato priporočajo večjo aktivnost domačih podjetij. Drugo priporočilo obrača svojo pozornost ključni industriji, med njo pa zlasti industriji atomske energije, elektronike in farmacevtike, ki jih je treba v zvezi z razvojem zadnjih let absolutno vrstiti v skupino ključne industrije. Tudi za to industrijo priporočajo večjo aktivnost domačih podjetij.

NA JADRANU:

Centri za množice turistov

Na jadranski obali — tako v Italiji kot v Jugoslaviji — se pristojni krogi čedalje bolj zanimajo za izgradnjo centrov za široke množice domačih in tujih turistov.

V Italiji so razvili načrt „južni Jadran“, za katerega je zagotovila mednarodna finančna sredstva tudi OZN. Več kot 70 obrežnih italijanskih občin si je s posebnim dogovorom ustvarilo enotno turistično področje od Ferrare do mesta Vasto, kjer nameravajo uresničiti za množice domačih in tujih turistov tako imenovano „Veliko evropsko pla-

Zadnje priporočilo ekspertov dunajske delavske zbornice pa se nanaša na ostrejšo kontrolo industrijskih podjetij in družb, ki so v inozemskih rokah. Pri tem se eksperti zlasti zavzemajo za novelizacijo zadevnih predpisov v tej smeri, da bi morale tudi družbe z omejenim jamstvom objavljati svoje letne bilance, kakor jih morajo akcijske družbe.

K tem priporočilom bi bilo ob koncu le še dodati, da je dejanski vpliv inozemskega kapitala v gospodarstvu naše države gotovo večji, kot ga prikazujejo gornje številk. Pri tem vplivu namreč ne gre le za inozemska industrijska podjetja, marveč gre tudi za inozemske licence, s katerimi dela večina avstrijske industrije. Te pa niso le drage, inozemska podjetja jih lahko tudi vsak čas odpovedo. Tako nikakor ni pretirano, da smo temu prispevku dali zgoraj navedeni naslov: več gospodarske budnosti.

(bl)

Pomoč avstr. Rdečega križa Banjaluki

Prezident avstrijskega Rdečega križa dr. Lauda je konec prejšnjega tedna izročil osnovni šoli „Vlado Vitič“ v Banjaluki novo šolsko poslopje, občinskemu odboru Rdečega križa pa šest stanovanj in kuhinjo.

Vrednost pomoči avstrijskega Rdečega križa jugoslovanskemu mestu Banjaluka, ki je v potresni noči od 26. na 27. oktober lanskega leta utrpelo ogromno materialno škodo, znaša 1.322.000 dinarjev. Če pa prilejemo še pomoč, ki jo je prizadetim prebivalcem nudila avstrijska organizacija „Caritas“, znaša ta vrednost nad tri milijone dinarjev. Hkrati je zveza avstrijskih sindikatov vzela na oskrbo 130 banjalških učencev.

Banjalški otroci se imajo za novo šolsko zgradbo zahvaliti v prvi vrsti aktivnosti avstrijskega mladinskega Rdečega križa, ki je zagotovil največji del potrebnih sredstev. Mimo moderne tehnične ureditve razpolaga vsaki razred s posebnim „šolskim zabojem“, ki vsebuje vse šolske potrebščine za 40 učencev za dobo enega leta.

Nevarna Amerika

Britanski zgodovinar Arnold Toynbee je podal izjavo za ameriški list New York Times, kjer je povedal svoje mnenje o današnji Ameriki. Takole je dejal:

Večina Evropejcev je mnenja, da so Združene države Amerike danes najbolj nevarna dežela na svetu. Odkar so postale neposredno najmočnejša sila na zemeljski obli, njihov razvoj že celih trideset let razburja Evropejce.

Se bolj pa Amerika straši vse ljudi, ki niso niti Evropejci niti Severnoameričani, ki pa predstavljajo veliko večino človeštva: prebivalce Latinske Amerike, Azije in Afrike. Mislim, da se ti počutijo še veliko manj varne kot mi. Vedo, da lahko Združene države v vsakem trenutku in z nič manj strahnimi posledicami, kot v jugovzhodni Aziji, posežejo v njihove notranje zadeve.

V očeh svetovnega javnega mnenja ima CIA (ameriška obveščevalna služba — op. ured.) danes prav tako strašilo vlogo, kakršno je pred nekaj leti imel komunizem za Združene države. Vendar pa je v primeru CIA vrsta prepričljivih dokazov, zaradi katerih je ta strah že kar utemeljen. Nedvomno smo mi prav tako pretirano prestrašeni zaradi CIA, kot so Združene države prestrašene zaradi komunizma v svetu. Dejansko sta se v očeh sveta vlogi Amerike in Rusije zamenjali: danes je postala Amerika mora sveta.

Kakor Rusija je tudi Amerika zagrešila strahote v imenu svojega koncepta pravice in resnice. Mislimo, da je tudi ameriški fanatizem iskren. Zaradi tega pa je le še bolj vznemirljiv. Po obsegu žrtev in opustošenih dežel pa žal Amerika že od konca druge svetovne vojne daleč presega vse druge države. Če bi se moral odločiti, ali bom Vietnamec, ki ga je „rešila“ ameriška vojska, ali pa Čeh, katerega je „rešila“ ruska vojska, bi bil raje Čeh. Število mrtvih in opustošenja, ki jih je povzročila leta 1968 ruska intervencija v Češkoslovaški, niso nič v primerjavi z bridkimi rekordi, ki so jih Američani dosegli v Vietnamu.

Kako nameravajo Združene države rešiti ta problem? Vse kaže na njihov poraz. A to ni najboljša. V resnici drvi ameriško ljudstvo proti državljanski vojni: stari borci proti mladim, ki so dovolj stari za mobilizacijo, bogati proti revnim, belci proti črncem, študenti proti vladni vojski (od vseh nasprotij je to najnevarnejše).

Notranje ameriške bojišče je trenutno veliko nevarnejše od bojišč v Vietnamu, Kambožji, na Formozi, v Koreji ali na Bližnjem vzhodu. To, kar se bo odločilo na notranjem ameriškem bojišču, bo začrtalo usodo sveta in mi — drugi — bomo brez moči.

Seveda ne moremo trditi, lahko pa domnevamo, katere bodo naslednje žrtve ameriške agonije.

Z bojznijo, ki nenehno narašča, smo le nekaj let priče dogodkov, ki presegajo vso našo domišljijo.

Kdo bi lahko predvidel, da Amerika nena doma ne bo več dežela svobode? In kdo si še ni zaželel, da bi se Amerika vrnila v svojo tradicionalno osamljenost, kot smo si prej tako goreče želeli, da bi stopila iz nje?

POŠIROKEM SVETU

LJUBLJANA — V dneh od 30. junija do 2. julija se je mudila na uradnem obisku v Sloveniji delegacija deželne vlade Štajerske, ki jo je vodil deželni glavar Josef Krainer. Med svojim obiskom v Sloveniji je štajerska delegacija imela uradne razgovore s predsednikom izvršnega sveta Slovenije Stanetom Kavčičem in delegacijo izvršnega sveta. Delegacija štajerske deželne vlade je razen Ljubljane obiskala še Bled, Velenje, Šoštanj, Slovenj Gradec in Maribor.

BELFAST — V Belfastu in Londonderryju v Severni Irski so se spet razvneli spopadi med katoliki in protestanti. Poročajo, da so sedanji spopadi veliko srditejši od pouličnih bojov v lanskem avgustu, ko je v eni sami noči obležalo na ulicah Belfasta šest mrtvih. Med katoliki in protestanti je prišlo do spopadov potem, ko so oblasti aretirale najmlajšo britansko poslanko in voditeljico gibanja za državljanske pravice Bernadette Devlin in jo obsodile na 6 mesecev zapora, češ da je lani „hujskala na nered“. Spopadi po ulicah so terjali že štiri človeške žrtve, ranjenih pa je bilo več kot sto oseb.

PEKING — Kitajska je ostro obsodila Združene države Amerike zaradi pogostega kršenja kitajskega zračnega prostora. Uradna agencija Hsinhua piše, da je bilo od septembra 1958 do maja letos 474 takšnih incidentov, sledilo pa jim je prav toliko „resnih“ kitajskih opozoril ameriški vladi. Hsinhua ugotavlja, da so te ameriške kršitve zračnega prostora v resnici grožnja z vojno in dodaja, da bodo ZDA zaradi takšnega ravnanja napram kitajskemu ljudstvu „moralne poravnati račune“.

HAAG — Jugoslovanski državni sekretar za zunanje zadeve Mirko Tepavac je zaključil štiridnevni uradni obisk na Nizozemskem, kjer je bil gost nizozemskega zunanega ministra Lunsja. V uradnem delu obiska sta se ministra pogovarjala o dvostranskih odnosih ter o aktualnih vprašanjih mednarodnega položaja. Po zaključku političnih pogovorov sta Tepavac in Luns ugotovila popolno soglasje v medsebojnih odnosih med Jugoslavijo in Nizozemsko ter sporočila, da bo predsednik Jugoslavije Josip Broz Tito v drugi polovici oktobra letos obiskal Nizozemsko, kar bo nov pomemben dogodek v razvijanju prijateljskih odnosov med obema deželama.

MOSKVA — Konec prejšnjega tedna je dopotovala na uradni obisk v Moskvo jugoslovanska vladna delegacija s predsednikom zveznega izvršnega sveta Mitjem Ribičičem na čelu. Jugoslovanska delegacija je imela med svojim obiskom v Sovjetski zvezi uradne razgovore s sovjetsko vladno delegacijo, kateri je predsedoval premier Aleksej Kosigin. Predsednika obeh vlad sta izmenjela stališča o perečih vprašanjih s področja mednarodnih odnosov ter opozorila na možnosti razširitve sodelovanja na gospodarskem, znanstveno-tehničnem in kulturnem področju.

LUXEMBURG — Minutni tork so se v Luxemburgu začeli uradni pogovori o razširitvi „male Evrope“ s štirimi novimi članicami: Veliko Britanijo, Dansko, Irsko in Norveško. To je že tretji poskus Velike Britanije, da najde vstop v Evropsko gospodarsko skupnost. Prva dva poskusa leta 1963 in 1967 sta naletela na odločno „ne“ takratnega francoskega predsednika de Gaulla. Vprašanje začasne pogodbe z Avstrijo pa so zunanji ministri držav EGS ponovno dali v pretres stalnim zastopnikom v Bruslju, kar pomeni zopetno odložitve avstrijskega vprašanja za daljši čas.

MOSKVA — V začetku tega tedna so v Moskvi z največjimi častmi sprejeli predsednika Združene arabske republike Gamala Abdela Naserja. Naser je prispel na obisk v Sovjetsko zvezo na povabilo centralnega komiteja sovjetske komunistične stranke, prezidija vrhovnega sovjeta in sovjetske vlade. Moskovski diplomatski krogi povezujejo Naserjev obisk z najnovejšimi pobudami za ureditev krize na Srednjem vzhodu, med katere spada tudi nedavni predlog Washingtona. Moskva je ta predlog zavrnila, češ da v njem ni nič novega.

LONDON — Generalni sekretar britanskega kongresa Father je odločno postavil pogoje novemu britanskemu premieru Heathu glede sodelovanja sindikatov z vlado. Zahteval je predvsem, da se vlada loti akcije, ki naj bi zmanjšala število brezposelnih od 600.000 na 400.000. Father je dejal, da sindikati v prihodnje ne bodo dovolili, da bi bilo brezposelnih več kot 400 tisoč. Vodstvo sindikalne organizacije je zastavilo še naslednje pogoje: vlada mora ustanoviti nova delovna mesta v industriji, izvesti davčno reformo, povečati investicijske vloge v Britaniji in zmanjšati britanske investicije v tujini.

Druga letošnja premiera v Brežah

Amaterski ansambel v Brežah je v letošnji sezoni poletnih iger na Petrovi gori poskrbel za avstrijsko krstno predstavo burke „Monsieur Chasse“ znanega francoskega avtorja komedij Georgesa Feydeaua. Čeprav je v programu govora o komediji in tudi Mario Hindermann kot prevajalec je komad tako imenoval, ne bi smel noben režiser ali igralec prezreti, da je ta Feydeaujeva igra v resnici burka in jo je tudi kot tako treba igrati. Hannes Sandler se je tega zavedal — kot režiser in kot nosilec glavne vloge.

Feydeau, ki je s svojimi burkami in komedijami nadaljeval slavno tradicijo francoskih komedij, če pomislimo le na Moliere, je tudi s to burko dosegel velik uspeh in zaslužil veliko denarja. Tako si tudi lahko razlagamo hitri preobrat, ki pride bolj ali manj presenetljivo: prešustva ni, konvencija dramaturgije in teatra ostane. Da to ne moti, leži v tem, ker vsakdo vidi, da je vsak na oder postavljen človek, ki pride iz višje družbe, iz aristokra-

cije, hotel prezreti in prekoračiti tabuje družbe, njene zapovedi in prepovedi. Samo dejstvo, da je Feydeau moral s pisanjem služiti denar, je preprečilo prelom s konvencijo, prelom z navado, s hinavsko moralno. Pride pa do raznih zapletljivost, ki so povod skoraj tragičnemu smehu. Sploh so francoske komedije in še prav posebno komedije Feydeaua povod za smeh in zabavo. Šele Francozom je uspelo dvigniti komedijo na isto raven kot tragedijo, kar

niti Shekespearu ni uspelo, saj so njegove komedije vedno pomešane s melanholijo, ki je dosegla višek v njegovih žaloigrah. Sicer pa je zgrešeno mnenje, da je tragedija boljša in globokomnejša od komedije; vendar pa je to mnenje žal še močno razširjeno.

Uprizoritev v Brežah pomaga spoznati to napačno gledanje, pomaga spoznati, da sta humor in satira najboljši zdravilo za lažnivce in zagovornike hinavske morale in življenjske laži. Še posebno tedaj, ko prideta ti dve komponenti do takšnega izraza, kot v letošnji uprizoritvi Feydeaua na Petrovi gori.

Hannes Sandler je seveda spet v središču, že zaradi vloge, okrog katere se odvija celotno dejanje. Takoj za Sandlerjem je treba omeniti Josefa Schumeyerja, ki skupaj z Ireno Schuhmeyer dopolni krog treh najvažnejših igralcev — Duchotela, Moriceta in Leonline. V nadaljnjih vlogah vidimo še Heinza Köppla, Raimunda Herrnsteina, Heideloro Millionig in Sieglindo Brenner. Pa tudi vsi ostali akterji prispevajo svoje k uspehu celotne predstave, čeprav ni mogoče prezreti, da se tudi letos kažejo določene razlike med moškimi in ženskimi delom igralskega ansambla, ki so posebno očitne pri izgovorjavi, katera je pri moških članah vsekakor bolj dovršena in izpiljena.

Toda v celoti gledano so poletne igre na Petrovi gori v Brežah tudi v tej sezoni pravi užitek, tako da ansamblu pod vodstvom prof. Sandlerja lahko iz vsega srca želimo za prihodnje tedne lepo vreme, polno zasedene klopi in prav toliko navdušenega aplavza kot zadnjo soboto.

Franci Zwitter ml.

Seminar slovenskega jezika

za tuje prijatelje slovenske besede

V Ljubljani se je ta teden začel seminar slovenskega jezika, literature in kulture, ki ga letos že šestič prireja oddelk za slovanske jezike in književnosti na ljubljanski filozofski fakulteti. Seminar bo trajal do 11. julija ter obsega izredno bogat spored predavanj z najrazličnejših področij slovenske kulturne ustvarjalnosti. Namenjen je tujim slavistom, prevajalcem in drugim prijateljem slovenske besede; prav tako pa so na seminarju zastopani tudi zamejski Slovenci iz Avstrije in Italije.

Za zdaj že tradicionalni seminar vlada veliko zanimanje med slavisti raznih držav, o čemer zelo zgovorno pričča razvoj števila vsakoletnih udeležencev, med katerimi so univerzitetni učitelji, sodelavci akademij in drugih znanstvenih ustanov, prevajalci, srednješolski profesorji ter študenti. Prvega takega seminarja leta 1965 se je udeležilo 25 slušateljev, naslednje leto jih je bilo 29, tretje leto 32 in četrto leto že 62; lani so zabeležili 78 udeležencev in tudi za letošnji seminar se je prijavilo okrog 80 interesentov iz mnogih držav.

Kakor že v prejšnjih letih, tako tudi letos obsega spored seminarja poleg predavanj s posameznih področij slovenskega jezikoslovja še mnoga druga predavanja, med drugim tudi o koroškem plebiscitu, o moderni slovenski operi, o socialni in prostorski mobilnosti Slovencev, o izkopavajanjih v Stični in njihovem pomenu za jugovzhodno halštatsko kulturo, o NOB v slovenski grafiki, o koroški

ljudski pesmi, o razvoju slovenske filozofije po letu 1945 in o raznih drugih vprašanjih. Poleg tega so prireditelji pripravili za udeležence seminarja tudi ogleda raznih kulturnih prireditev, zgodovinskih znamenitosti in drugih zanimivosti, običajna ekskurzija pa naj bi letošnje udeležence vodila na Primorsko.

TEDENSKI SPORED

POLETNIH KULTURNIH PRIREDITEV BREŽE

Petek, 3. 7. — Georges Feydeau:

MONSIEUR CHASSE

Sobota, 4. 7. — Peter Luke: HADRI-

JAN VII.

Sreda, 8. 7. — Georges Feydeau:

MONSIEUR CHASSE

Četrtek, 9. 7. — Peter Luke: HADRI-

JAN VII.

Petek, 10. 7. — Georges Feydeau:

MONSIEUR CHASSE

Sobota, 11. 7. — Georges Feydeau:

MONSIEUR CHASSE

Začetek predstav ob 20.00 uri na

Petrovi gori v Brežah.

LJUBLJANA

Petek, 3. 7. — Verdi: TRUBADUR,

opera in balet SNG Ljubljana

Torek, 7. 7. — Balet „SOPIANAE“,

Madžarska

Sreda, 8. 7. — Balet „SOPIANAE“

Madžarska

Četrtek, 9. 7. — Verdi: NABUCCO,

opera in balet SNG Ljubljana.

Začetek predstav ob 20.30 uri v let-

nem gledališču Križank.

TONE SVETINA

26

UKANA

PRVA KNJIGA

„Ne prepričajmo se!“ se je vmešal Vojko. „Kakršni smo, pa smo. Povsod so napake. Keča je lahko zadovoljen s tako vojsko. Disciplinirani smo, nadrejeni poslušamo ko piščanci kokljajo, previdni smo, spimo z odprtimi očmi kakor sova, in z ušesi, dvignjenimi kot zajec, v zasedi ponoči ali podnevi, medtem ko se drugi na mitingih vesele, kajne, Keča?“

„Prenehajmo z ognjem! Bolje, da nam Vojko kaj pove o francoskih cipah in bordelih. Nam bo čas hitreje minil,“ se je začel Bosanec smejeti, ker je vedel, da bi ga Primož v besedni igri imel mimogrede v kožo.

Postavili so izvidnico, drugi pa so posedli v kotanjo. Keča se je pomiril. Sedel je in dvignil nogo.

„Poglejte te čevlje! Skoraj sem brez podplatov! Poglejte bednika!“ Razkazoval je z žico zvezane čevlje, v katerih je močar kar klokotala. „Pa še norčujte se iz vodnika,“ je dodal očitajoče.

„Saj res, Keča! Smola je v tem, ker imaš nogo veliko kakor otroški grob in da ni švaba s tako nogo. Obenem pa sreča. Kadar švaba pride na Kečino sled, se obrne nazaj, ker se takšnih kiklopov ne upa slediti! Kaže, da boš vso vojno čakal, da poderemo Nemca s tako velikimi nogami, kot so tvoje.“

Potem pa se ga je usmilit Vojko.

„Na, Keča, tu imaš sveže ovojke, pa se preobuj! V zadnji akciji sem jih organiziral.“ Potegnil je dve flanelasti cunji iz nahrbtnika in mu jih dal.

Bosancu so se usta raztegnila v dobrovoljen nasmeh: „Ti si človek, ki sem ga iskal sto let! Moral bi biti intendant bataljona,“ se je zahvaljeval vodnik, spet ves dobrušen, in se začel preobnavati.

Medtem ko se je vodnik preobnaval, sta šla Vojko in Primož v mitralješko gnezdo, da sta bila sama.

„Nekam slabe volje si, Primož, potrj in jezljiv zadnje dni,“ je dejal Vojko prijatelju.

„Res sem nekam čuden. Ne vem, kaj mi je. Težko se živi, če ima človek odprte oči. Pravzaprav pa sem jezen na Ano. Nande mi je povedal, kako je bilo na mitingu. Še precej pozneje, kot smo mi prišli iz zasede, se je vrnila,“ je dejal Primož in premolknil.

„No, in kaj potem, če je bila? Pravico ima, da se razvedri, trenutki pozabljenja so vsem potrebni.“

„Ne gre za to, Vojko. Da me ne boš napačno razumel,“ se je zmračil Primož. „Veš, da so zame mitingi, ples in zabava nesmisel. Izguba časa, kot pravi Marko — minerec. Zato se jih ne udeležujem. Saj razumem. Tudi to je potrebno. Toda, kadar gledam Fazana pri plesu, ti odkrito povem, me...“

„Pusti Fazana, Primož! Mi ga poznamo, kakšen je, bo-rec pa je dober.“

„Prav za Fazana gre! Ana se je kot nora vrtela s tem tepcem, in tega ne razumem. Kuhar je odkrit in lagati ne zna. Še on se je čudil.“

Vojko ga je začudeno pogledal:

„Čemu pa te to boli, Primož? Ali jo imaš rad, ali si ji postavljen za varuha?“

„Ne eno ne drugo,“ je odvrnil ledeno Primož. „Res je neumno, čemu me vse to vznemirja. Že sinoči, ko je prišla

R A Z P I S

LITERARNIH NAGRAD

Slovenske prosvetne zveze

ZA LETO 1971

Da opogumi in podpre literarne ustvarjalce na Koroškem, je Upravni odbor Slovenske prosvetne zveze sklenil, da razpiše in podeli nagrade za literarna dela slovenskih avtorjev. Nagra-

jena dela namerava Slovenska prosvetna zveza objaviti v prihodnjih letih v okviru svojega knjižnega daru. Izid natečaja bo objavljen ob božiču 1971. Velja naslednji pravilnik:

1. Nagrade so štiri v skupnem znesku 14.000 šilingov; razdeljene so na dve nagradi za prozo (prva 5.000 in druga 2.000 šil.) ter dve nagradi za pesmi (prva 5.000 in druga 2.000 šilingov).

2. Dela morajo biti izvirna, ki še niso bila objavljena in naj bodo tematsko vezana na Koroško. Kot prispevki v prozi pridejo v poštev: roman, drama, lutkovna igra, novela ali zbirka novel, zbirka črtic in esejev. Avtorji proze in pesmi naj imajo pred očmi, da bodo njihova dela, če bodo nagrajena, objavljena v knjižni obliki.

3. Sodelovati more vsake koroški Slovenec, ki je rojen na Koroškem in je avstrijski državljani. Glede vsebine del velja edino umetniška kakovost; Slovenska prosvetna zveza avtorjev ne omejuje na določen svetovni nazor.

4. Avtorji, katerih dela bodo nagrajena, dajo z udeležbo pri tem natečaju Slovenski prosvetni zvezi pravico, da objavi nagrajena dela v knjižni obliki in jih izda v okviru knjižnega daru za leto 1972 ali pozneje. Slovenska prosvetna zveza z avtorjem dovoljenjem lahko objavi tudi nenagrajena dela. Honorar za objavljena dela se določi sporazumno med avtorjem in Slovensko prosvetno zvezo.

5. Dela je treba poslati v dveh na stroj tipkanih izvodih na naslov: Slovenska prosvetna zveza — Literarna nagrada — 9020 Celovec — Klagenfurt, Gasometergasse 10, in sicer najkasneje do 30. septembra 1971. Rokopisi morajo biti opremljeni s šifro. Avtor mora navesti svoje pravo ime ali psevdonim na posebnem listu ter ga dati v posebno zapečateno kuverto, ki nosi isto šifro kot rokopis; zapečateno kuverto je treba priložiti rokopisu. Kuverte se odpro na dan razglasitve nagrad, to bo 20. decembra 1971. Imena nagrajenih avtorjev bodo objavljena v Slovenskem vestniku.

6. Za presojo del imenuje Slovenska prosvetna zveza petčlansko razsodišče. Glasovanje razsodišča je tajno, sklepa z navadno večino glasov. Člani razsodišča ne morejo sodelovati pri natečaju.

7. Razsodišče ima pravico odločiti, da nagrade ne bodo podeljene, če predložena dela ne dosegajo potrebne kakovosti.

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu

KULTURNE DROBTINE

● Dosedanji vodja kulturnega referata pri koroški deželni vladni dvorni svetnik dr. Otto M. Polley je s 1. julijem stopil v pokoj, njegovo mesto pa je prevzel dr. Günther Mittergradnegger. Deželni glavar

Sima se je dvornemu svetniku Polleyu zahvalil za njegovo delovanje.

● V Ljubljani bodo začeli snemati celovečerni film po povesti Ivana Cankarja „Na klancu“. Scenarist in režiser filma je Vojko Duletič, v eni izmed glavnih vlog pa bo nastopila tudi znana slovenska igralka šefka Drolčeva. Tako bomo Slovenci dobili prvi film po literarnem delu velikega pisatelja in dramatika Ivana Cankarja.

● Prihodnji teden se bo v Dubrovniku začela XXI. sezona tradicionalnih poletnih kulturnih prireditev, ki bo tokrat obsegala kar 108 najrazličnejših nastopov, od tega 37 glasbenih in 19 folklornih, ostalo pa bodo „polnočni recitali“ in „polnočne serenade“. Sodelovalo bo 2000 izvajalcev iz 17 držav Evrope in drugih celin.

● S podelitvijo nagrad „Zlata Praga“ je bil končan sedmi mednarodni televizijski festival v Pragi. Glavno nagrado je dobila Velika Britanija, za najboljšo režijo je bila nagrajena sovjetska televizija, medtem ko je nagrado za najboljši scenarij prejela Francija.

in se je vsa plaha potuhnila k meni, bi jo najrajši nagnal, tako tuja mi je bila in odvrtna. Čudno, da je šel legla k meni, ker ji je Orlov dejal, naj me nikar ne budi in naj gre v hišo z njim, kjer je še prostora na peči. Ni šla. Nekaj časa je drhtela ob meni in me božala po laseh. Morda je želela, da bi se prebudil, da bi se pogovorila z menoj. Potuhnul sem se. Zaspala je, jaz pa sem bil buden do jutra. Jezen sem bil na svojo slabost. Čudno so ženske. Kdo naj jih razume? Ženska in smrt, to je dvojce stvari, ki v človeku povzročata zmedo!

„Morda, Primož. Ti nekatere stvari drugače doživljaš kot jaz. Tvoj odnos do Ane mi ni povsem razumljiv. Neko mogočno čustvo te nosi, zdaj na valovih sovraštva zdaj na valovih ljubezni. Toda izvora ne vem. Morda se ga tudi sam ne zavedaš.“

„Mogoče je res, kar praviš. Kot sem si sinoči želel, da bi izginila, mi je bilo danes težko, ko smo odhajali. Želel sem si, da bi bila z menoj, čeprav ne bi rekla niti besede, samo da bi bila zraven.“

„Midva sva si prijatelja, vendar sva si v dveh stvarih različna: v odnosu do ženske in smrti. Ženska v tem položaju, kot smo in s tem tudi ljubezen, zame ni problem. Zaveslino sem ga odstranil, ker bi me to razdvajalo v mojem poglavitnem cilju — ostati živ! Zato mislim, da ne bi mogel ljubiti. Želim si živeti za svet, ki bo drugačen kot ta. Zato ne mislim o smrti, niti o svoji niti o drugi. Ti ubijaš s strastjo in sovraštvom. Občutek zadoščenja te spremlja pri tem. Jaz ubijam iz nujnosti obstanke, s hladom in gnusom do tistih, ki jih ubijem, in do sebe, ker hočem živeti. Zakaj? Imam občutek, da me bo vedno spremljalo spoznanje, da sem pripadal generaciji norcev, ki ni znala rešiti osnovnih vprašanj drugače kakor z brezsmiselnim klanjem. Kaj pa je Ana za naju? Uganka. In morda bo še za koga drugega, Primož. Imava vsak svojo sliko o njej, ki pa verjetno

OBJAVA SLOVENSKE GIMNAZIJE

SPREJEMNI IZPITI na Državni gimnaziji za Slovence bodo v soboto, dne 11. julija 1970, s pričetkom ob 8. uri.

Sprejemni izpit za 1. razred obsega slovenščino, nemščino in računstvo; izprašuje se snov 4. šolske stopnje. Za vstop v višje razrede je potreben osebni razgovor z ravnateljem šole.

Prijave za sprejemne izpite lahko opravite osebno v šolski pisarni ali pa pismeno na naslov: Državna gimnazija za Slovence, 9020 Klagenfurt, Lerchenfeldstraße 22.

Za izpit je treba predložiti naslednje dokumente: 1. rojstni list, 2. dokaz avstrijskega državljanstva, 3. spričevalo 4. šolske stopnje ljudske šole. Popis učenca pošlje vodstvo ljudske šole neposredno na naslov ravnateljstva Državne gimnazije za Slovence.

Ravnatelj:
dr. Pavle Zablatnik

ALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRITRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BR

Tinje 1970

V koroškem tisku, nemškem in slovenskem, so bila objavljena poročila o nedavnem študijskem zborovanju ob „Koroškem letu 1970“ v Tinjah, kjer je mladina razpravljala o manjšinski problematiki. V tej zvezi hočem tudi jaz povedati nekaj svojih misli in pogledov.

Razveseljeno je, da skuša mlada generacija ob „Koroškem letu“ v diskusiji najti neko podlago za nepristransko, pravo, pošteno in dobro sožitje obeh narodnih skupin v deželi. V tem primeru ena sama kratka diskusija seveda ne more obseči vseh specifičnih podrobnosti, ki pa jih je treba poznati, če se partnerja res hočeta zvesti v medsebojni položaj. Na podlagi poznanja bi bila šele možna res prava nesebična duhovna poglobitev v vprašanje plebiscita pred petdesetimi leti in v današnjo stvarnost na Koroškem.

Za letošnje proslave 10. oktobra se seveda da napraviti velik pomp, ki naj bi sedanji generaciji prikazal dogodke pred petdesetimi leti, in sicer v različnih barvah, saj tistih, ki so tiste čase sami doživljali, ni več veliko med nami, drugi pa vedo samo to, kar se jim pač pove, in to od ene ali druge strani morda še v izmaliceni podobi. Saj vsi vemo, da ne manjka ljudi, ki jim ni do resničnega zblivanja med narodoma v deželi, marveč samo stremijo za tem, da bi netili narodno nestrpnost, ob kateri potem gotovo trpi manjša skupina.

Če se ozremo nazaj na leto 1918, vidimo, da je bil to čas velikih sprememb. Vojna je bila zgubljena, cesar odstavljen, glavno besedo so imeli zmagovalci, nihče pa ni prav vedel, kaj bo prinesla bodočnost. Posamezne dežele so se odrekale nadaljnji povezanosti s staro monarhijo; na razvalinah propadle Avstrogrške so nastajale nove nacionalne države. Več dežel, med njimi tudi Koroška, ni prav vedelo, kaj bo. Sile antante so končno sklenile, da se na južnem Koroškem naj ljudstvo odloči, kam hoče

pripadati. Pod nadzorstvom zavezniške komisije je bil 10. oktobra 1920 plebiscit in prebivalstvo se je svoje pravice poslužilo. Po plebiscitu, ki je dal večino za Avstrijo, je slovensko ljudstvo odločitev lojalno priznalo v upanju, da se bodo koroškimi Slovincem mednarodno zagotovljene pravice tudi dejansko priznale; toda danes vidimo, da so na delu sile, ki bi nam hotele kratiti še tistih nekaj borih pravic, ki smo si jih priborili.

Glede stališča Cerkev na dvojezičnem ozemlju je bilo med diskusijo sprejeto mnenje, da Cerkev ne sme niti germanizirati niti slovenizirati. Po cerkvenem nauku se naj ljudstvo vzgaja k poštenosti, zvestobi in medsebojni ljubezni; podlaga za ta nauk so božje zapovedi. Če hoče Cerkev oznanjati svoj nauk na podlagi teh zapovedi, potem je razumljivo, da mora Nemce vzgajati k zvestobi lastnemu narodu, k spoštovanju do jezika svojih staršev, do svoje kulture in narodnih vrednot. Kdor bi temu postal nezvest, bi ga moral pravi cerkveni učenik posvariti, da njegovo dejanje ni v skladu s četrto božjo zapovedjo. Toda enako bi moral dober duhovnik posvariti tudi vsakega Slovence, ki bi se po prigovarjanju krivih prerokov ali zaradi kakršnega koli pritiska izneveril svojemu narodu. Vendar: gorje tistemu duhovniku, kajti v naših razmerah bi ga takoj proglasili za hujšaka, ki slovenizira.

Torej pogledimo, kje so primeri slovenizacije na Koroškem, koliko je tukaj sloveniziranih Nemcev. Iskali jih bomo zaman. Pač pa je bila z najrazličnejšimi oblikami pritiska, zaradi pomanjkanja učenja materinega jezika v šoli in z drugimi sredstvi premnogim rojenim Slovincem ubita njihova narodna zavest. Zato se mora vprašanje pravilno glasiti, kdo je germaniziral slovenski živelj na Koroškem v zadnjih 50 letih in še prej? Bili so to različni činitelji, a Cerkev pri tem gotovo ni brez vsake krivde! Ali smo res še pravi kristjani? Krivi-

Srebrni jubilej

zbor

„Dušan Jereb“
v Novem mestu

Dolenjski moški pevski zbor „Dušan Jereb“ iz Novega mesta, ki je po svojem lanskem gostovanju na Koroškem znan tudi pri nas, je pred nedavnim obhajal 25-letnico svojega obstoja. O tem dogodku nam poroča iz Novega mesta Marjan Tratar; iz njegovega dopisa povzemamo naslednje podrobnosti.

V torek 23. junija je zbor „Dušan Jereb“ ob svojem srebrnem jubileju priredil pevski koncert, katerega se je udeležil tudi naš skladatelj in harmonizator Pavle Kernjak. Spored je obsegal dolgo vrsto narodnih in umetnih pesmi; lok je segal od Ipavca in Juvanca do Kramolca in Kimovca, za zaključek pa so zadonele Kernjakove melodije — Regina, Katra in najnovejša Zakaj več Dravca ne žumi, ki je bila v Novem mestu prvič izvajana.

Zbor „Dušan Jereb“ pod vodstvom svojega dirigenta Toneta Marklja že četrto stoletje goji slovensko umetno, narodno in partizansko pesem; v teh letih je sodeloval na nešteti prireditvah ter imel 86 samostojnih koncertov. V priznanje za to delo so zbor in posamezni člani prejeli Gallusove značke in plakete, občinska skupščina pa mu je podelila priznanje OF.

Šmarjeta pri Pliberku

Nekaj časa sem je bilo slišati, da zahaja Mohoborov Feliks k sosedu Oserbanu, vendar nihče ni mislil, da bo znal Pepci tako lepo „pihati na srce“, da si ga bo izbrala za moža. Pred kratkim pa je bilo res tako daleč.

Poročil se je namreč Feliks Visočnik, pd. Mohobor v Šmarjeti. Nevesto pa si je izbral pri kmelu Oserbanu — Pepco Broman. Feliks je kmet z dušo in telesom, o čemer priča tudi njegovo napredno ure-

ca vpije do neba! Kje je tukaj poštenost, zvestoba in ljubezen?

V diskusiji je bilo tudi povedano, da Kristus nikoli ni povpraševal po jeziku in narodni skupnosti, marveč vedno le po ljudeh; toda iz evangelija poznamo tudi naslednje naročilo: Pojdite in učite vse narode...

s. o.

PARTIZANSKA GROBIŠČA NA KOROŠKEM

Malošče

Tudi na pokopališču v Maloščah počivajo borci za svobodo, ki so padli v borbi proti fašizmu. V grobovih, ki nosijo po vrsti številke od 570 do 578, so pokopani:

Oto Vinček, umrl na posledicah ran 15. 5. 1945; Ljubko Grabnar, doma z Jezerskega, padel pri Kopanju 19. 11. 1944, prekopan 22. 7. 1945; Feliks Hobel, doma iz St. Vida v Podjuni, partizansko ime Janko, padel pri Trupiju v Rutah 12. 12. 1944, prekopan 22. 7. 1945; Janko Jaber (Kazimir), padel 5. 6. 1944 pri Črnklnovi skali nad Žužalcami, prekopan 22. 7. 1945; Jože Hodišek, padel 7. 12. 1944 v Bistriškem potoku, prekopan 22. 7. 1945; Jože (primek neznan), padel 1. 8. 1944 v hiši pri Kovaču (Oman) na Stopci, prekopan 22. 7. 1945; Tonček Hobel, doma iz St. Vida v Podjuni, brat Feliksa Hobla, padel 19. 11. 1944, prekopan 28. 10. 1945; Stanko (primek neznan), padel 19. 11. 1944 v Brežnici, prekopan 28. 10. 1945; Franc Gregori, padel na Grajšci planini, prekopan 28. 10. 1945.

Med padlimi borci, ki počivajo na pokopališču v Maloščah, sta dva sinova Rojakove družine iz Pogerč pri St. Vidu v Podjuni — Feliks in Tonček Hobel. Tretji Rojakov sin Franc, ki je prav tako dal življenje v boju proti fašizmu, pa je pokopan na domačem pokopališču v St. Vidu v Podjuni.

KOT ŽRTVE SO PADLI V BORBI ZA NAS!

Ledince — Spodnje Borovlje

Prejšnji mesec smo se na pečniškem pokopališču poslovili od Antona Smoleta, pd. Smojevega očeta, ki je po kratki bolezni umrl v starosti 88 let. Udeležba žalnih gostov pri pogrebu je dovolj zgovorno pričala o ugledu in priljubljenosti pokojnega ne le na domači vasi, marveč tudi v širni okolici.

Življenje Smojevega očeta je bilo v pravem pomenu besede delovni dan, poln dela in skrbi za dom in družino. Poleg kmetovanja se je bavil še s čevljarstvom. Toda mimo tega je ved-

no našel tudi čas za naša skupna prizadevanja; posebno rad je zahajal na naše prosvetne prireditve ter bil zvest bralec slovenskega tiska in vsa leta naročnik našega lista. Poznal, razumel in po vseh močeh podpiral je delo v korist naše narodne skupnosti. Bil je med ustanovnimi člani Hranilnice in posojilnice na Ledincah, prav tako pa tudi med tistimi, ki so pred šestimi desetletji ustanovili domače gasilsko društvo.

Med zadnjo vojno je tudi Smojev oče mnogo pretrpel, ko so mu nacisti odpeljali ženo v koncentracijsko taborišče Buchenwald, eden izmed sinov pa je padel na bojišču; da pa je bila mera težkih preizkušenj res polna, je potem tragično izgubil še dva sinova.

Smojevega očeta bomo ohranili v častnem spominu, žalujočim svojcem pa velja naše odkrito sožalje!

Dr. Kdras umrl

V pelek prejšnjega tedna je bil pogreb generalnega vikarja krške škofije prelata dr. Josefa Kdrasa, ki je našel zadnje počivališče v grobnici celovške stolnice.

Pokojni se je rodil leta 1893 v Gradesu. Leta 1920 je bil posvečen v duhovnika, dolga leta se je posvečal pedagoškemu delu, leta 1940 je postal kancler škofijskega ordinariata in leta 1945 ga je škof dr. Köstner imenoval za generalnega vikarja.

Pogreba pokojnega generalnega vikarja so se udeležili tudi številni predstavniki koroškega političnega in javnega življenja.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA —

ne bo prava, ne moja ne tvoja, morda tudi sama ne ve, pri čem je.”

„Kako to misliš?” je planil Primož in se zastrmel v prijatelja.

Vojko je odrgal vejico od grmovja in jo grizel, kot bi tehtal, če naj pove, kar misli, da ne bi preveč prizadel prijatelja.

„Da, uganka je,” je ponovil. „Tudi zate.”

„Kako to misliš?” je Primož ponovil vprašanje.

„Mogoče tako kakor ti. Tudi jaz imam svojo izkušnjo z njo,” je dejal Vojko in utihnil.

Primož se je obvladal in ni več spraševal.

„Hočeš, da ti povem svoje odkrito mnenje o njej?” je dejal Vojko. „Mnenje neprizadatega opazovalca. Nimam poželenja po tej ženski, ne po njenem telesu ne po duši, čeprav mi je njena bližina prijetna. Slutim pa, da bo zanesla zmedo v našo čelo. Skrbno sem jo opazoval. Nekaj me moti pri njej. Nekaj je narejenega, morda celo lažnega, ali boljše povedano, zmedenega v njej. Opazuj njene oči. Preproste, čiste oči ima, toda nekje na dnu čepita negotovost in strah. Čemu, Primož?”

„Morda imaš prav,” je globoko zajel sapo Primož, potrjen v svojem sumu. „Dober opazovalec si in o ljudeh se ne zmotiš.”

Vojko se je nasmehnil.

„V bistvu sem lovec in nekaj generacij nazaj so se moji ukvarjali z lovom. Lov pa je svet instinktov in sporazumevanja brez besed, kar so tajne živalskega sveta in tudi človeka na nižji stopnji razvoja. Instinkt, podprt z razumom, pa ima svojo visoko vrednost. Večina lovecev ima slutnje dobro razvite. Razmisli o tem: zakaj so otroci in psi, na primer, večkrat sovražno razpoloženi do človeka, ki je slab in ga ne marajo.”

Za hrbtom je zaškril snež. Prihajal je Keča, ki ju je že pogrešal.

„Speš filozofija. To je pot, ki ne vodi nikamor. Grabita meglo. Jaz sem pasel živino, ogromne črede ovac po bosonskih hribih. Mi se s takimi stvarmi nismo ukvarjali. Če je prišel volk ali medved, sem vzel puško in ga ubil. Če ga ni bilo, nisem razmišljal o njem. Čemu vedno kličeta volka? V planini smo živeli tako: čakali smo, da je sonce stopilo snež, da so zrasle trave in odgnali smo črede v gore, tolkli volkove, tatove in prezebali v mrazu in neurjih.”

„Blagor ti, Keča, da lahko vse poenostavljaš. Zate je vse razumljivo,” mu je rekel Vojko, Primož pa mu je pomagal: „Posebno to, kar pride iz štaba.”

„Ne bom se z vama prepiral. Dobra vojska ste in ju-naška,” je hitel Keča, da se ne bi znova začeli.

„Tako, Keča! Ves tvoj vod te posnema. Dober vodnik, dobra vojska. Slab vodnik, slaba vojska, bolje je, da bi se malo hvalili, če si za to.”

To je bila tema, ki je prijala vodniku. Vrnili so se k drugim v kotanjo in posedli.

Zapletli so se v razgovor. V mraku pa so se vračali speš kot veliki prijatelji. Ustavili so se v hiši, kjer sta Vojko in Primož bila dobro znana, da bi proslavili Kečino dobro voljo. Vso pot je Keča ponavljal, da mu ni žal, da je ostal v Sloveniji, kjer goji bratstvo in enotnost. V njegovem vodu so živeli kot družina. Včasih se je zdelo, da je to zbor anarhistov, ki se neprestano grizejo med seboj, pa so bili povezani kakor oboki mostu. Družila jih je zavest, da se vsakdo lahko zaneša na vsakega. Bosanca Kečo so zajele ranjenega v bosenskih hribih italijanske enote. Bil je v taborišču skupaj s Slovenci in ob polomu je z njimi pobegnil. Staro vojsko je odslužil v vojnem letu in si pridobil nekaj izkušenj, ki jih je znal dobro uporabljati. Vsa prerekanja v

vodu so se enako končala: kritiki je sledila hvala in bili so potrebni drug drugemu kakor kruh in voda.

Nagneti so se okoli peči, gospodar pa jim je postregel s kruhom in sadjem. V topli izbi jim je stekla beseda in užigala dobro voljo. Izza peči sta pogovoru moških prisluškovali dve rdečelični deklici in se smejali pripombam o četi in borcih. Da bi bilo razpoloženje še boljše, je Vojko spodbudil Kečo, da bi jim odigral vojaško uro o liku vojaka, ki jo je moral na željo borcev že večkrat ponoviti; z njo je nastopil tudi na čelnem mitingu.

Ni ga bilo treba dvakrat prositi. Široko se je vstopil pred mizo v kotu in pogledal po vseh zbranih, ki so takoj utihnili in ga resnobno opazovali.

„Vojak je, dragi tovariši, predvsem človek. Če je človek, mora biti grajen iz gume in jekla. Mora biti sklop mozga in mišic, za boj, za sprejemanje povelj,” je našteval vsakovrstne vrline do utrudljivosti. „Predvsem pa mora biti vojak strašen, da že s svojo pojavo preplaši sovražnika,” je zarenčal in si z lopatasto roko spustil lase čez oči in spalil obraz. „Zvit kot lisica, hud kakor tiger,” je zajel in zarenčal ter pokazal dve vrsti močnih, belih zob, „in močan kakor bivol,” je stopnjeval z renčečim glasom, pri tem pa se je neverjetno okretno pripognil, razprostrl vodoravno roke in z zobmi zgrabil mizo za rob. Mišice na vratu in žile na čelu so se mu napele in oči so mu izstopile. Vse je s priprtim dihom čakalo. Keča pa je dvignil z zobmi mizo od tal, jo malo podržal in spustil na pod.

„Toda to še ni vse. Udarac vojaka mora biti kot bomba,” je zaključil ves rdeč v obraz in s plosko roko udaril po mizi s tako močjo, da je zabobnelo, kot bi se zlomila deska.

Potem se je dobrodušno nasmehal.

Požel je velik aplavz. Najbolj sta mu ploskali dekleti za pečjo, ki se nista mogli nehati smejati.

Kraljevsko darilo

Ko je, že dolgo je tega, perzijski kralj začutil, da bo kmalu umrl, je želel najti svojemu sinu in nasledniku dobrega svetovaleca. Zato je povabil k sebi pet najmodrejših ljudi iz vse države in jim rekel:

„Želim, da mi poveste, kako sem vladal. Govorite smelo! Vsakemu, ki mi bo povedal resnico, bom podaril diamant.“

Štirje modrijani so začeli hvaliti kraljevo modrost in pravičnost. „Še nikoli ni imela naša država tako modrega in pravičnega vladarja, kot si bil ti,“ so govorili.

Kralj je poslušal te besede,

podaril štirim prilizovalcem obljubljene diamante in se obrnil k petemu, ki je ves čas molčal.

„Ali mi ti nočeš ničesar reči?“ „Hočem, gospod, toda bojim se, da ti moje besede ne bodo tako prijetne kakor besede mojih kolegov...“

„Zanimivo! Ti si torej mnenja, da nisem najmodrejši in najpravičnejši kralj, kar jih je doslej vladalo v Perziji?“

„Uganil si, gospod. Zelo si moder in pravičen, toda nekateri izmed tvojih prednikov so bili modrejši od tebe.“

„Prav imaš,“ ga je pohvalil

kralj. „Za svojo resnicoljubnost boš bogato nagradjen. Vedi pa, da ti ne bom dal diamanta, temveč te bom imenoval za svetovaleca svojemu sinu. Pridobil si si moje zaupanje.“

Drugi dan so se prišli v palačo pritoževati vsi štirje modrijani, ki so od kralja bili prejeli diamante. Zlatar jim je bil namreč potrdil, da so ponarejeni.

„Ponarejeni so, tako je,“ je rekel kralj. „Vi ste me lažno pohvalili, jaz pa sem vam dal ponarejene diamante.“

(Perzijska pravljica)

Mladi kapitani

Vladimir bo v zraku jadral
— smeli naš pilot,
Janko kapitan bo morski
in bo vozil brod,
Lipej avto bo šofiral,
kot ne zna ga vsak,
Mirko pa bo strojevodja
in bo vozil vlak.

Hej, to bomo potovali
po deželi vsi
in še dalje v tuje kraje
bomo gledat šli:
čez ravnine, skozi hribe
in čez morsk plan,
na planine in oblake
skozi noč in dan!

Pridejo naj dobri časi,
ko bo svet odprt
in ne bo z atomsko bombo
mu grozila smrt!
Med deželami naj zruši
se sovraštva plot,
da bo mladim kapitanom
prosta nova pot!

Fran Roš

Moj dedek je bil ribič. Imel je čoln in mrežo. Jaz sem bil še majhen. Nisem še hodil v šolo. Dedek me je jemal s seboj, da sem mu pomagal.

Neko jutro sva se odpeljala s čolnom na morje. Dedek je vrgel mrežo. Ko sva jo potegnili na breg, se je med ujetimi ribicami premetavala čudna žival. Imela je sivo, gladko, svetlo kožo.

„Dedek, ujela sva sivega prašička!“ sem veselo vzkliknil.

„V morju ne živijo prašički,“ je odvrnil ded. Zmetal je ribice iz mreže, nato je zgrabil

Tjulenjček

živalco. Imela je dve kratki plavutasti nogi in plavutast rep. Na glavi ni bilo videti ušes.

„To je tjulenjček,“ je rekel ded. Zelo se je razveselil. Tjulenjčka bo prodal živalskemu vrtu. Z denarjem si bo kupil nove gumijaste škornje.

Obesila sva mrežo, da se je sušila. Nenadoma je skočila iz morja kot medved velika žival. Splezala je na pesek in se zazrla v naju. Podobna je bila tjulenjčku, le da je bila grozno velika.

„Vidiš, to je tjulenjkova mati,“ je rekel ded. „Prišla je po mladiča.“

Dedek je zavpil, toda žival se ga ni zbala. Stresla je z glavo. Bila je razburjena, ker sva ji vzela malčka. Zvila je telo, poskočila in se nama približala. Pogledala je mladiča, kot da se mu je nasmehnila.

Dedek je vzel veslo iz čolna. V vodi je tjulenj zelo gibčen in nevaren, a na suhem je počasen in neroden. Spoznal je, da je po njem in je vzdignil glavo. Še enkrat je hotel videti svojega malčka. V očeh so se mu prikazale solze. Vendar ni odšel, poskočil je in se še bolj približal. Kot pes je zalajal na naju. Tjulenjček

V L A D O F I R M

MORSKI VOLK

Otroci, kdo nima rad morja? Vsi ga imate radi, radi imate njegovo sinjo barvo, bele galebe, butajoče valove, po katerih lahko drsite iz vala na val kot na čarobni preprogi. Radi se vozite in krmarite na malih jadrnicah in ravnote z belim jadrom. Radi zbirate pisane školjke in se jezite na morske ježke.

Tudi naša mala Irena je imela rada morje in poletje je tudi njo prvič odneslo na morje. S seboj je vzela mamico in še njeno mlajšo sestrico Dagmar, čebjlavo dekletce z zavihanim noskom. Vlak se je zviljal po progi ob obali in mu še burja ni mogla do živoga. Na odprtem morju pa so plule velike in male ladje in zastave mnogih držav so vihrale na jamborih ladij, ki so rezale srebrnkaste peneče brazde v valove Jadranskega morja.

Dagmar je z mamico poležavala na vročem pesku ob obali, sitnarila in se nenehno hotela zalivali z limonado. Presneto je bilo vroče in na malo Dagmar se pravzaprav mamica ne bi smela hudovati. No, saj se tudi ni. Tja, Irena pa se je smatrala že za pomembnejšo osebo na morju in se je raje smukala okoli ribiških čolnov, občudovala vitke jadrnice in poklepetala zdaj s tem zdaj z onim. Plavati je že znala, naučila se je v plavalni šoli v mestu.

Ko je videla otroke pomorščakov, kako se brezskrbno potapljajo v morju, plavajo in se prekopicujejo, se je tudi sama opogumila in prav previdno zlezla v vodo. Zdelo se ji je, da kot pernica leži na gladini, pozibavajo pa jo lahki valovi in topli vetrič. Poslušala je galebe in razposajeno kričala nanje. Otroci so ji nagažali. Plavali so okoli nje in jo cukali zdaj ta zdaj oni. Vendar, bili so prijatelji.

Hotela pa se je postaviti in biti njim enaka. Krepko je zaplavala in pogledovala na obalo, ki je ostajala za njo. Kar so ji pričeli otroci mahati in kričati. Na nekaj so jo opozarjali. Izpljunila je slano vodo in ujela: „Morski pes, morski pes!“ Od strahu bi bila kmalu potonila. Obrnila se je in na vso moč zaplavala. Na površini pa je opazila nekaj sivega, temnega. Izginjalo je in se prikazovalo. Na obali so stali kopalci, zrl v vodo in se niso prav nič vznemirjali. Njihovi obrazi so bili nasmejani.

Irena se je skobacala na obrežje in s svojimi svetlo rjavimi očmi zrla v nasmejene obraze okoli sebe. Našobila je ustka in bila na moč užaljena, ker je bil njen pogum tako malo upoštevan. Kar jo je neki prijazen kopalec prijel za ramena, jo obrnil in dejal. „Poglej, punčka, tvoji mali prijatelji so se s teboj prav grdo pošalili.“ Požugal jim je. Irena pa je videla, da se približuje k obali plavalec z masko na obrazu in sivimi velikimi plavutmi na nogah. Brez besed je strmela vanj. Prijazni plavalec pa je dejal: „Vidiš, punčka, če bi bil res morski volk požeruh, bi tebe in druge pač ne pustili v morje.“ Nasmehnil se je in odšel.

Užaljenost pa je pri Ireni kmalu splahnela in že so se otroci, držeč jo za roko, vnovič zapodili v valujoče toplo morje.

v svojih rokah je gledal mater, tožil in se ves tresel. Zasmilil se mi je.

„Dedek, izpustiva ga!“ sem vzkliknil. „Ne,“ je odgovoril ded. „Prodal ga bom.“

Stopil je proti tjulnju in vzdignil veslo. Tedaj sem vzkliknil: „Glejte, dedek, joče...“

Dedku se je zasmilil. „Spusti mladiča!“ je rekel in odložil veslo.

Izpustil sem malčka. Mati mu je bila že blizu. Prihulila se je k tlom in tjuleček ji je splezal na hrbet. Počasi, previdno se je obrnila in se splazila k morju. Spustila se je v vodo. Dolgo sem jo gledal, kako je razigrano in veselo plavala na valovih z mladičem na hrbtu.

(Eskimska pripovedka)

Pregovori

- Srednja pot — najboljša pot.
- Kdor noče, kmalu najde izgovor.
- Človek se uči, dokler živi.
- Lažniku se tudi resnica ne verjame.
- Ako slepec slepca vodi, oba v jamo padeta.
- Nesreča nikoli ne počiva.
- Na vsem svetu se vse dobi.
- Kakor se pozdravlja, tako se odzdravlja.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA —

Z nočjo so se vrnili. Med potjo je Primož grebel po vtisih v svojih odnosih z Ano, ki jih je že pokopal, in po sledovih, ki jih je zabrisal. Vojkovi pomisleki so prilili olja njegovemu dvomu. Njenih odnosov s Fazanom si ni razlagal drugače, kot da se želi preriniti v štab. Žal mu je bilo, da ju je Keča zmotil, ker bi zaupal Vojku. Sedaj pa se je premislil in sklenil, da ji bo moral priti sam do dna in da bo tudi on igral kakor ona.

Takoj po večerji je Ana poiskala priložnost, da sta bila z mitraljezom sama. Njegov temni, zaničljiv pogled ob odhodu ji je legel v srce. Sprva sta se pogovarjala o navadnih stvarih. Želela si je, da bi jo vprašal, kako je bilo prejšnji večer. Pa je ni, zato je morala sama začeti. Rekla mu je, da je res škoda, da ga ni bilo na mitingu, in kako zelo ji je bilo všeč. Primož je molčal in jo poslušal, potem pa se ni mogel zdržati:

„Če bi še mi, mitraljezci, hodili po mitingih in si ožemali srajce, bi nas švabi iznenadili še večkrat, kot so nas že. Kdor na pohodu jaha konja, naj nori, mi pa raje počivamo.“

Osupnila je.

„Primož, ne bodi krivičen! Saj se ne bore samo mitraljezci.“

Začutil je, da se je prenačil, zato je popravil:

„Nisem mislil tako hudo. Zabava naj se, komur je za zabavo. Meni ni, sicer pa ni niti plesati ne znam in tudi do tega mi ni, da bi se naučil.“

„Nič slabega ni biti vesel in plesati. Jaz rada plešem.“

„Zaradi mene, Ana! Pleše naj, komur se ljubi, na grobovih svojih tovarišev, veseli naj se na pogoriščih naših domov! Jaz ne delam morale tej vojni, ohranjam pa svojo.“

Dekle je obmolknilo. Ni vedelo, kaj naj odgovori. Zato je Primož nadaljeval:

„Vse to divjanje je ples muh enodnevnih nad vodo. Veselje obsojenih. Ribe čakajo na gostijo pod varljivim leskom gladine. Lahko bežiš pred samim seboj, toda uiti ne moreš.“

Ana je sklonila glavo.

„Drugačen si kakor drugi.“

„Edino to mi je še v zadoščenju.“

„Ali si jezen name, Primož?“ je dejala z občutkom krivde in žalosti. „Čutim, da me ne maraš več, da sem ti odveč. Morda ti je celo žal, da si me sprejel k sebi.“

Težak molk ju je objel. Potem je Primož odgovoril:

„Ne vem, danes ti še ne morem odgovoriti na to. Tuja si mi prav toliko, kolikor si mi blizu, in odveč toliko, kolikor si mi potrebna.“

Vstala je in se obrnila od njega.

„Oprosti, če sem te kdaj žalila. Takšna sem, kakršna sem, morda mi delaš krivico.“

Odšla je v noč. Strmel je za njo, kakor je njena senca utonila med drevjem. In žalost ga je zalila kot voda utopljenca.

13

Po manjših spopadih na obmejnem področju se je brigada vrnila v gorenjske hribe. Bataljoni so se ustavili v predgorju Jelovice, na Mohorju in Jamniku. Mitralješke trojke so odšle v zasede. Borci so si poiskali svoje stare luknje na obronku gozda vrh grap, ki so vodile k vsem v hribih. Veter je nametel pršiča, stara slama se je ovlažila, sneg pa je upognil veje, s katerimi so bila prikrita gnezda. Kmalu so jih obnovili in se potuhnilo vanje. V njih so bili zavarovani pred vetrom, ki je ledeno bril po sedlih. V dolino pa so odšle patrulje.

Četa se je utaborila na velikem skednju. Borci so po-

sedali po vogalih in čistili orožje. To skrb jim je narekovala bližina velikih nemških postojank, ki so o prihodu brigade bile navadno kmalu obveščene. Komandir Orlov je uredil četo za pregled orožja kar pred skednjem. V njegovi četi se je orožje negovalo kot dojenčki. Bila je največja sramota za borca, ako mu je orožje odpovedalo v boju. Orlov se je pravkar prismejal izza vogala, ko je vodnik Keča kriknul: „Mirno!“ Komandir je malomarno zamahnil z roko, češ saj je vse v redu. Orlov je pričel s pregledom, ko so po poti proti vasi zapeketala konjska kopita. Kmalu sta se iz zasneženega vejevja prikazala dva jezdec.

„Brigadni komandant Svarun!“ je Keča opozoril komandirja, ki je ravnokar ogledoval Primožvega šarca.

Jezdec sta pridrvela do čete, kjer sta poskakala s konj. Zdaj je Orlov kriknul: „Mimo!“ s tako vnemo, kot že dolgo ne. Kot bi bil na paradi, se je zravnal in s strunnim korakom stopil h komandantu in mu tekoče, kot bi molil, poročal.

Komandant Svarun je resno poslušal, potem pa je stopil pred četo in pozdravil:

„Zdravo, vojska!“

„Zdravo, tovariš komandant!“ mu je odgovorila vsa četa hkrati.

„Kako, vojska?“ jih je nagovoril.

„Dobro!“ so zavpili.

Orlov je nadaljeval s pregledom orožja, Svarun pa je hodil z njim in se pogovarjal z borci.

Vse stare je poznal po imenih in se spominjal mnogih podrobnosti, ki so ga v bojih povezale z njimi.

„Kako, Primož? Ali še nosiš kolektiv za lenuhe?“

„Včasih še,“ se je nasmehnil Primož, ko se je spomnil, da je Svarun nekoč v vsej koloni takoj zapazil njega, ki je na enem ramenu nosil šarca, na drugem pa moko, za katero sta se dva novince prepirala, da je ne bosta nosila.

Dekleta v službi OZN

Zbirko zalih deklet z vseh koncev sveta sreča obiskovalec na sedežu OZN v New Yorku. Brhka Skandinavka in lepota iz Afrike sedita pri sosednjih pisalnih strojih, Japonska je domovina dekleta z mandljevim očmi, ki spremlja turiste po hodnikih stavb svetovne organizacije. Okoli 2.000 mladih deklet je zaposlenih pri OZN, delajo kot pisarniške moči, kot spremljevalke turistov in na podobnih delovnih mestih.

Hui Kvong, ki je prislojna za nastavitve deklet v službi OZN, pravi takole o vzrokih množičnega zanimanja: „Sodobna ženska rada potuje. Če gre od tod, ima možnost za delo pri ustanovah OZN v Evropi, na primer v Ženevi ali na Dunaju, pa tudi drugod.“

Tajnica Mardie Holton je ena izmed tistih, ki jim je postal „mednarodni oloček“ v New Yorku druga domovina. Tudi ona je „podjetna duša“, kakor pravijo na sedežu OZN tistim, ki radi potujejo. Doma je iz Avstralije, dobra tri leta je bila osebna tajnica pri OZN, lani se je po odpovedi odpravila v Južno Ameriko, kamor je prišla prav za karneval v Rio de Janeiru, v pozni jeseni pa se je vrnila k OZN, kjer dela zdaj na pravem oddel-

ku. „Mislim, da bom kar ostala,“ pravi, od doma sem že predolgo, da bi me še vleko tja. Kdor je okusil vzdušje pri OZN, zelo rad ostane, saj smo neke vrste velika družina. Pri delu se moraš navaditi na vse narodnosti, saj še šefi menjavajo. Tako spoznaš miselnost ljudi in čez čas nisi več v nevarnosti, da boš z nepravdo besedo, ki jo lahko vsakdo razume po svoje, pokvarila ustvarjalno harmonijo.“

Pri svetovni organizaciji so zaposlena dekleta iz skoraj vseh 126 držav, ki so članice OZN. Na višje položaje prihajajo po posebnem ključu, pri katerem je upoštevan tudi prispevek njihovih domačih dežel v prora-

čun OZN. Približno vsaka četrta nameščenska je iz ZDA, prihajajo pa tudi iz dežel, ki niso članice, na primer iz Švice. Pri sprejemanju deklet, katerih starost se giblje med 20 in 30 leti, gledajo seveda tudi na zunanost, zato srečuje obiskovalec vsepovsod prave lepote športnega tipa.

Pri OZN nimajo statističnih podatkov, koliko teh deklet se poroči, ker s tem nobena ne izgubi zaposlitve. Dekleta, ki pridejo iz daljnih dežel, imajo spočetka nekaj težav, čeprav jim na sedežu OZN skušajo kar se le da olajšati položaj in jim pomagajo, da se čimprej vživijo v novo okolje. Hkrati pa seveda obiskujejo jezikovne tečaje.

Kako dolgo traja pri dekletih navdušenje za delo pri OZN? „Ko sem začela, sem bila mlada in polna idealov,“ pravi Sheila Albuquerque iz Indije, ki dela na oddelku za napredek dežel v razvoju že dvajset let. „Malce sem bila včasih tudi razočarana, toda sčasoma se v tebi okrepi zavest, da po svojih močeh pomagaš tistim, ki od OZN največ pričakujejo, in to so prav dežele v razvoju.“

Švedska prestolnica Stockholm že desetletje in še dalj snuje in gradi svoje poslovno središče Hotorgs-city. Po oceni strokovnjakov sodi švedska arhitektura in njena stopnja urbanizacije med sodobnejše v Evropi in v svetu sploh; okrog novega središča v Stockholmu pa so od začetkov do danes zbrali še posebno bogate izkušnje.

Medtem ko je bil komercialni center Stockholma do konca 17. stoletja v predelu otoka, kjer je zdaj kraljeva palača, segajo zasnove novejšega centra še v 15. stoletje. Vendar pa je ostala struktura mesta do leta 1950 takšna, kakršna je bila v 17., 18. in 19. stoletju. Leta 1950 pa so začeli s sanacijo središča, ki naj bi bila končana leta 1980.

Celih sedem let so se pripravljali na ta poseg. Najprej so pripravili idejne načrte, potem so izvedli razlastitev zemljišč, sledilo je projektiranje, nato dogovarjanje z investitorji, zatem preseljevanje in šele sedmo leto so začeli z gradnjo. Pri tem je še samo razlastitev zemljišč pomenila pravo „vojno v malem“, kjer so se lomila krila posameznih političnih strank, predno je švedski parlament po belgijskem vzoru izglasoval zakon o razlastitvi; zdaj velja ta socialistična posebnost v kapitalistični deželi za vso Švedsko. Čeprav je pojem razlastitve v kapitalističnem svetu bolj ali manj tuj, v Stockholmu niso mogli preko tega in kloniti je morala celo „kraljevska trdnjava“.

Razlastitve so izvedli pravično, kajti lastnikom so plačali zemljišča po tržnih cenah. Tako

Stockholm gradi za bodočnost

je lastnik zemljišč v središču švedske prestolnice zdaj mesto, ki jih daje lastnikom objektov na njih v najem za 50 let, pri čemer na vsakih 10 let pogodb obnavljajo.

Vsako leto pripravijo posebej letni plan izgradnje, z določenimi časovnimi zaporedji, ki vsebuje vse podrobnosti od rušenja, urejanja komunalnih naprav in prometa do stroškov. Vsako leto vgradijo v city okrog 200 milijonov kron in računajo, da bo leta 1980, ko bo city dokončno zgrajen, veljal skupno šest milijard kron.

V Stockholmu pa gradijo vzporedno s cityjem še več satelitskih naselij. Tako na primer v Škarholmenu, v južnem predelu Stockholma (približno 15 km od središča) gradijo naselje za okrog 300.000 prebivalcev. Čeprav živi v Škarholmenu danes le okrog 15.000 ljudi, so že zgradili velike trgovske hiše, pošto, kinodvorano, dom za mladino, dom za starejše ljudi, knjižnico, športno dvorano, kopališče, parkirno hišo za okrog 4000 avtomobilov, kratka naselje ima že ob rojevanju vse, kar bodo vsak dan potrebovali bodoči naseljenci. To satelitsko naselje je, kakor tudi ostala, povezano s središčem Stockholma s podzemno železnico.

Slovenec izumil letalo »ROTAFIX«

KI SE LAHKO DVIGNE IN SPUSTI NAVPIČNO

Številni konstruktorji letal se že leta ukvarjajo z mislijo, kako bi zgradili letalo, ki bi se dvignilo navpično in se prav tako navpično tudi spustilo na tla, tako nekako kakor helikopter. Tako bi tudi letala potrebovala prav malo prostora, da vzletijo oziroma pristanejo. Če pomislimo, da zahtevajo današnja letališča velikanske površine, da se na njih letala lahko brezskrbno dvignejo in pristanejo in da morajo zaradi tega letališča graditi daleč od mest, postane takoj jasna praktična vrednost potniškega letala, ki bi se lahko dvignilo in spustilo v navpičnem (vertikalnem) letu.

S takimi načrti se dalj časa bavi tudi Slovenec inž. Adrijan Kisovec. Rojen je bil leta 1918 na Reki, študiral je v Ljubljani in v Beogradu, kjer je diplomiral na tehnični fakulteti, na oddelku za letalstvo; obiskoval je tudi tehnično visoko šolo v Berlinu.

Modele za jadralna letala je začel izdelovati že kot srednješolec ter je pozneje z jadralnimi letali dosegel več jugoslovanskih rekordov. V beografskem Aeroklubu sta z M. Iličem zgradila dvosedežno jadralno letalo „Košava“, ki je leta 1954 osvojilo svetovno prvenstvo v Angliji ter pozneje postavilo še dva svetovna rekorda. Kmalu nato je zgradil za ljubljansko tovarno „Letov“ dve šolski jadralni letali; eno izmed teh je postavilo jugoslovanski višinski rekord 7600 metrov.

V letih 1956—58 je bil inž. Kisovec zaposlen kot konstruktor potniških letal pri družbi Hamburger GmbH, leto nato pa je bil na delu v Ameriki. Izumiteljska žila ga je leta 1960 pripeljala k svetovno znani družbi Boeing, in sicer v oddelke za gradnjo helikopterjev pri Philadelphiji. V prostem času je zgradil povsem kovinsko letalo „Extender“, ki je leta 1963 osvojilo drugo mesto na ameriških tekmah.

V oddelku za raziskave se je lotil idejnega osnutka, kako zgraditi letalo, ki bi se lahko dvignilo oziroma spustilo navpično; ta letala so v ameriški strokovni terminologiji

znana kot VTOL (vertical take-off and landing). Že leta 1966 je potem svoj idejni osnutek tipa takšnega letala patentiral v Ameriki pod oznako „ROTAFIX“.

Že sama označba „Rotafix“ pove, da gre za kombinacijo med letalom s krili, ki rotirajo (v bistvu helikopter) ter mu po angleško pravijo „rotary wing aircraft“, in navadnim letalom z nepremičnimi krili (fixed wing aircraft). Na koncu obeh nepremičnih kril letala je pritrjen po en enokrilni rotor. S tema rotorjema se letalo dvigne navpično do določene višine (kakor helikopter); tedaj postaneta rotorja odveč in bi letalo samo ovirala zaradi zračnega upora, ako bi ostala v tej legi tudi naprej, kadar leti s pogonom (reaktivnim) kakor običajna letala in tudi mnogo hitreje kot helikopter. Da bi se ta upor zmanjšal, se rotorja tedaj začneta nagibati naprej, dokler ne stojita njuni osi vodoravno. Pri tem se letalo še vedno poganja z rotorjema naprej, vzgon pa ustvarja nepremično krilo.

Od te faze letenja se začne izum inž. Kisovca. Ker so za hiter vodoravni let takšni rotorji nepraktični, se jih

letalec, ko je letalo že dovolj visoko, boče znebiti. To se zgodi takole: rotorja se najprej ustavi, letalo se pri tem poganja naprej s turbinami; nato letalec izključi rotorja in ju po njuni osi potegne nazaj proti turbinam. V končni fazi se rotor na svoji osi obrne tako, da se eno krilo rotorja skrije v vdolbino nepremičnega srednjega krila, drugo krilo pa oblikuje podaljšek srednjega nepremičnega krila letala ter tako podaljša razpon tega letala. Glavna značilnost tega postopka je v tem, da se s takšnim krilom zmanjšuje inducirani upor celega krila in tako poveča učinkovitost. Tega pri prejšnjih letalih tipa VTOL ni bilo mogoče doseči, pač pa so se morali rotorji sklopiti v posebne prostore, ki so proizvajali upor in zmanjševali učinkovitost letala.

Od trenutka, ko se rotorja spravita na opisani način, postane letalo „ROTAFIX“ enakovredno potniškemu letalu na reaktivni pogon in lahko doseže hitrost okrog 800 do 900 kilometrov na uro. Izumitelj svoj izum še izpopolnjuje ter je prepričan, da bo v novi varianti uspešno prestopal preskušnjo v aerodinamičnem predoru.

Tedensko 1,5 mil.

novih prebivalcev
naše Zemlje

Na svetu je danes 3,5 milijarde ljudi. Toda vsak teden se prebivalstvo sveta poveča skoraj za poldrugi milijon in se bo — če bo še naprej naraščalo s takšno hitrostjo — v prihodnjih 35 letih podvojilo.

Najhitreje narašča prebivalstvo Kuvajta (8,3 % na leto), in sicer najbolj zaradi priseljevanja; najpočasneje pa narašča prebivalstvo v Vzhodni Nemčiji (0,3 %) in na Madžarskem (0,4 %).

Povprečno najvišja življenjska doba je na Švedskem (71 let), najkrajša pa v Centralni afriški uniji (33 let). V afriških deželah je tudi nataliteta največja (v Dahomeju 54 promilov), zato pa vlada v njih tudi največja umrljivost (v Zgornji Volti 28 promilov).

Industrijsko najbolj razvite dežele (Evropa, Srednja Amerika, Sovjetska zveza, Avstralija, Nova Zelandija in Japonska) imajo tretjino svetovnega prebivalstva, pri povečanju števila ljudi na Zemlji pa odpade na ta področja le 1 %. V nerazvitih deželah Azije, Afrike in Latinske Amerike živi 2,6 milijarde ljudi; na te dežele odpade v zadnjih 5 letih 86 % povečanja svetovnega prebivalstva.

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA —

„Od kod si možakar?“ je vprašal Petra, ki je molil Orlovu italijansko fizičarico v pregled.

„Iz Ljubljane.“

„Si šel prostovoljno?“

„Prostovoljno.“

„Bravo, možakar! Kako, Keča? Ni bilo še Nemca s čevlji, številka sedemdeset?“ je vprašal in pogledal Bosanca pod noge, v čevlje, na katerih se je že nekaj tednov učil čevljarstva.

„Ni ga,“ se je žalostno nasmehnil vodnik.

Svarun se je obrnil h komandirju in mu naročil, naj mu preskrbi čevlje. Povedal mu je vas in čevljarja. Usnje pa bo dal brigadni intendant.

Mitraljezec Torkar je poleg strojnice pomolil komandirju še meter dolg in precej širok pas koca z vrvicami na koncih.

„Kaj je s tem pasom?“ se je pozanimal Svarun.

Orlov je pojasnil, da pozimi brede zmrzujejo čez noč in potem ne delajo. Njegovi mitraljezci pa so jih zavijali z odejami, zato so si izmislili grele. Svarun jih je pohvalil s pripombo, da bodo uvedli to novost v vseh enotah.

Ana je stala s svojo puško na koncu vrste. Odkar je Svarun skočil s konja, ni odmaknila oči od njega. Sledila je vsakemu gibu in vsaki njegovi besedi. To je torej Svarun, občudovani voditelj, ki se mu pokore brez ugovorov. „Pazi se, da ne prideš v roke Svarunu!“ jo je opozoril Hrast. „Stoodstotni vojak, da mu težko najdeš enakega,“ ga je ocenil Vojko. „Takih borcev ni,“ je dejal Primož. „S Svarunom bi se tolkel do pekla,“ je govoril Orlov. Vsak dan so govorili o njem z vezi z borbami, ki jih je vodila brigada in le enkrat samkrat, na Ratitovcu, ga je videla od blizu. Nanjo je vplival skoraj hladno, bala se ga je in nekam tuj se ji je zdel. Zdaj je bil prav blizu nje. Malo šibkejši in

manjši od Orlova, toda po videzu in kretnjah močnejši. Nevarno svetle oči je imel povsod, glas samozavesten in skoraj prijeten. Svojevrsna ostrina v njegovem obrazu se je kosala z lokavo gotovostjo. Ugotovila je, da ga ne more primerjati z nobenim od tistih, ki jih je poznala. Obstal je pred njo in jo pozorno pogledal, ne tako kot gleda moški žensko, temveč kot bi gledal svojo stvar, za katero ni vedel, in je kar malce začuden. Težko je prenesla njegov pogled. Beseda pa je bila bolj prijazna. Poprašal jo je, od kod in kako je v četi. Ko pa ji je Orlov vrnil puško, jo je vprašal:

„Ali si že ubila Nemca?“

„Nisem,“ mu je odgovorila z zadrego v glasu.

„Ubij ga, čimprej!“

„Poskusila bom,“ se je skušala nasmehniti in prepričana je bila, da je mislil prav tako resno, kot je rekel.

Potem sta s kurirjem Rudijem odjahala k spodnjim hišam v bataljonski štab. V četi je bilo mnogo ugibanja, kam bodo vdrli na noč, ker je bil kmalu nato poklican v bataljonski štab tudi Orlov.

Sonce je tonilo za Jelovico v kopreni oblakov, kot bi se bleščeč pladenj potapljaj v vodo. Gore na vzhodu so žarele in zlato obrobljeni oblaki so hiteli prek neba. Pred bataljonskim štabom se je uvrstila prostovoljna enota, ki jo je zbral Svarun. Upal je, da Nemci še ne bodo obveščeni o brigadi in da jih bo lahko presenetil. Njegova posebnost so bili drzni in nenadni nočni vpadi na sovražnikove postojanke. Svarun je izbral najmanjše število najboljših ljudi. Zbral je šest mitraljezcev in močno grupo bombašev, njim pa dodelil še nekaj komandirjev in štabnih ljudi. V napadnih enoti so bili tudi Orlov, Primož, Vojko in Keča. Preden so odšli, jim je Svarun še enkrat razložil načrt napada na veliko bencinsko skladišče v bližini mesta, ki ga je varovala manjša nemška enota, ki pa se je po poročilih obveščeval-

cev počutila precej brezskrbno. Svarun je računal, da jih bodo v petnajstih minutah zmleli in požgali bencin.

Vsi, ki so šli z njim, so verjeli v njegovo zamisel.

Razvili so se v kolono in se po stezah, po katerih je brigada že večkrat šla v napad, spuščali v dolino. Svarun je hodil na čelu kot vedno, kadar jih je sam vodil. Preziral je nevarnost, in to je vlivalo poguma vsem, ki so šli z njim.

Za njim je šel njegov kurir Rudi, močan, pogumen fant, zaverovan v Svaruna, sledil mu je povsod kot senca. Zvezdnata noč, z rahlo mesečino nad drevjem, jih je sprejela v gozdovih v dolini. Prišli so na ozemlje, ki so ga nadzorovali Nemci. Hodili so dokaj naglo z orožjem v rokah. Na robu gozda so posedli, da so se oddahnili. Pred njimi so se bleščale luči mesta in postojank, ki so v dolini varovale cesto in progo. Odšli so dalje in zavili v zadnji gozdni pred ciljem. Svarun je hodil spredaj in se previdno umikal udirajočemu ledu na poti. Dolina je bila že skoraj kopna, le tu in tam so v gozdu mrle zaplate pred kratkim zapadlega snega, ki ga je južno vreme pobiralo. Z očmi je lovil sence med drevjem, če bi se katera premaknila, obenem pa je razmišljal o napadu, ki bo uspel le tedaj, če bo vsak svojo nalogo izpolnil.

Sredi gozdiča se je vlekla prek poti vzpetina in za njo se je gozd razredčil. Ko je kolona prišla na vzpetino, so med drevjem prhnile sence in zašumelo je, kot bi po listju stekla splašena divjad. Oblak je zakril čip, in v gozdu je postalo tesnobno temno. Svarun je obstal in za njim tudi drugi. Ni vedel, ali je zašumela žival ali človek. Mučna tišina je prepredla temo. Mitraljezci so vzeli strojnice v roke in vsa kolona je čakala kot spreved okamenelih senc med drevjem. Svarun je zasluhlil nevarnost. Sence med drevjem so bile negibne. Prestopil se je korak s poti, ko je molk gozda spregovoril:

(Dalje prihodnjič)

za oddih in razvedrilo

LUCIEN MUNSTER

zaklad v morju

V Benetkah sem doživel nekaj zelo neprijetnega, je pripovedoval gospod Barnad. Pozno popoldne sem ob pristaniškem nasipu najel gondolo. Gondoljer je bil mož v najlepših letih. Obljubil mi je, da me bo po majhnem ovinku pripeljal na otok San Nicoletto. Ovinek je moral narediti zato, ker je hotel na otok San Servolo po svojega psa. Nisem imel nič proti, in tako sva se odpeljala. Gondola je mirno plavala mimo rtov San Clementa, kjer je umobolnica za ženske, in naprej proti San Giorgu Maggiore, kjer stoji marmornato svetišče, ki se je bleščalo v poslednjih sončnih žarkih.

"Veste, špicelj je," je pripovedoval Giovanni. "Se nikdar mi ni ušel. Včeraj pa sem delal v San Servolu in se mi je izgubil. Prav gotovo ga bom danes našel."

Pristala sva. Giovanni je privezal čoln. Ura je bila točno sedem. Iz starih stolpov doževskega mesta so čez morje zveneli udarci zvonov.

Sam sem bil v gondoli in gledal valove, ki so zagrinjali sipine. Nenadoma me je zmotil nenavaden šum. Iz grma je švignila postava. Pred menoj je stal nenavadno oblečen moški, bledega obraza in lesketajočih se oči. "Pst, pst!" je dejal sikajoče. Z enim samim skokom je bil pri meni v čol-

Med nama in otokom San Servolum je bilo zdaj že kilometer vode. Neznane je dvignil veslo in rekel: "Prav nobenega smisla nima, da bi se vam predstavljala, gospod. Preveč se mi mudi. Povem vam le to, da ste mi prav zares dobrodošli in da mi vas je poslalo samo nebo na pomoč za ta posel."

"Za kakšen posel?" sem presenečen vprašal.

"Pomagali mi boste dvigniti kronске dragulje ptičenskega kneza!"

Mislil sem, da nisem prav slišal. Neznane mi je prikimal, potegnil veslo v gondolo in mi z zaupno zvičajnim pogledom rekel:

"Na mestu sva. Prav dobro poznam ta kraj. Na dnu te morske plitvine leži zaklad. Njegova vrednost je neprecenljiva."

"Kakšna neumnost!"

"Zasledujejo me, ker vedo, da poznam ta kraj, kjer leži zaklad. Čakal sem ugodnega trenutka. In ta trenutek je prišel: na cilju sva. Zaklad bova takoj dvignila. Takoj, ali razumete? Kar pripravite se!"

"Jaz?"

"Seveda, kdo pa drug, gospod! Saj mi vas je nebo poslalo za orodje. Skočili boste v morje in dvignili zaklad!"

"Jaz? V morje naj skočim?"

Priznati moram, da me je mrzlo spreletelo. Nikdar nisem bil dober plavalec. Če bi skočil iz gondole v morje, bi me to gotovo stalo življenja. Zdal se mi je, da imam opraviti z norcem, in to celo s takim, ki je bil že na normalne okoliščine precej močnejši od mene. Norci pa so še močnejši, kadar pobesne. Bliskovito sem preudarjal. Spomnil sem se starega pravila, ki pravi, da je najbolje, če takemu bolniku vse potrdimo.

"Potopiti se — pri tej svetlobi? Seveda, lahko. Ampak bolje bi bilo počakati, da bo vzšel mesec."

Prišla je na postajo in se pomešala med ljudi. Oblečena je bila v škotsko obleko z belim ovratnikom, čez pas pa je imela dežni plašč. Z levico je vrgla kovanec v avtomat in vzela peronsko karto, desnico pa je imela ves čas v žepu.

Ta podrobnost ni ušla ostremu Fulviovemu očesu. Njen obraz je bil preresen za njena leta. Opazoval jo je, kako je gledala vsak oddelek vlaka. Ko je bila na koncu kompozicije, se je naslonila na steber, desnico pa je še kar tiščala v žepu.

— Če ga ni, potem bo prišel vsekakor na naslednji vlak, si je mislila. Ne bo mi pobegnil. Čakala bom, pa čeprav vso noč.

Fulvio je šel mimo nje. Dobro je poznal ljudi, zato je vedel, da tak izraz, kakršen je njen, lahko pomeni samo globoko ljubezen ali pa silno sovražstvo. Žal pa je ni mogel še nadalje skrivaj opazovati. Njegov vlak bo čez kakšno minuto odpeljal. Tedaj je opazil, kako se je dekle zdrznilo in potegnilo iz žepa velik revolver. Še sam ni vedel, kako se je znašel poleg nje. Njene oči so ga mirno gledale, ko je revolver speš spravljala v žep.

Tisti trenutek je lokomotiva zapiskala. Odrinila ga je in skočila v vlak, ki je odpeljal. Skočil je za njo in jo dohitel na hodniku.

— Kaj hočete? je zašepetala. Če se me boste dotaknili, bom streljala.

— Nočem se prepirati z vami, rad bi vam pomagal.

— Pustite me pri miru. Če vas ne bi bilo, bi bilo zdaj že vse končano...

— Kaj pa bi bilo končano? Stari ste dvajset let, torej ste petnajst let mlajši od mene, je nadaljeval Fulvio. Ali veste, kaj sem počel v vaših letih, ko sem se do ušes zaljubil v svojo teto? Zbežal sem od hiše. Kmalu pa sem spoznal, da ljubezen ni ravno tako dolga in neozdravljiva bolezen. Ali me poslušate? Kako pa se pišete?

— To nima nobenega pomena...

"Ne delajte se neumnega!" Njegov oči so se zdaj hudobno zasvetile. Stopil je bliže k meni, da sem se odmaknil na rob gondole. "Takoј skočite!"

"Prav! Vendar mislim, da bi bilo bolje... da, prav gotovo... če bi sami skočili. Vi bi gotovo imeli več uspeha!"

"Tiho! Ali boste skočili prostovoljno ali me hočete prisiliti..."

"Ne, ne, k ničemu vas nočem prisiliti!"

"Toliko bolje. Sicer..."

Čutil sem njegov dih. "Skočite torej!" je zavpil in me sunil.

Iz strahu, da bi me ne porinil, sem slekel suknjič. Položil sem ga na dno gondole in poskusil pograbit veslo. Nisem videl druge rešitve — on ali jaz. Drog je zarožljaj. Najbrž je uganil, kaj sem nameraval. Začutil sem njegove prste na svojem vratu.

"Zrak!" sem hripavo zavpil.

"Zrak!"

Njegov prijem je popustil. "Ali boste skočili?"

"Takoj!" sem zajecjal. Da bi se rešil bližine tega grozljivega neznanca, sem bil tisti trenutek res pripravljen storiti vse, celo skočiti v vodo. Tedaj pa — me je sam zadržal.

"Bodite popolnoma tiho, nobenih prič ne potrebujete."

Prijel je za veslo. Nisem mogel razumeti, kako sem se rešil. V naslednjem trenutku pa bi bil najraje zavriskal. Za nama se je prikazal čoln. Nekdo je mahal...

Zdelo se mi je, da sem ohromel. Kakor skozi meglo sem videl, kaj se dogaja. Rešilni čoln — prav gotovo ga lahko tako imenujem — je prišel do najine gondole. Nekdo je orjaku vrgel mrežo čez glavo. S krikom se je možak sesedel. Nato so ga zvezali.

Moji rešitelji so prišli v zadnjem trenutku. Ko sem se popolnoma zavedel, mi je Giovanni, ki je v čolnu pripeljal tudi svojega psička in tri močne može, potrdil mojo slutnjo. Bil sem v oblasti norca, ki je ušel iz bolnišnice na San Servolu in je skočil v gondolo takoj, ko je videl, da je Giovanni odšel.

Može so ga odpeljali nazaj. Vsi so mi čestitali. Tudi sam sem čutil, da sem kljub vsemu imel srečo. Če ne bi bil Giovanni obvestil paznikov bolnišnice in pohitel s čolnom za svojo gondolo, bi jaz zdaj najbrž ležal tam spodaj, kjer je gospod Ernesto Mandini, tako je bilo norcu ime, upal, da bo našel kronski zaklad ptičenskega kneza.

dekle z vlakom

iz zaloge starih knjig

■ Radislav Rudan: ARGONAVTI, 209 str., kart.	8.—
■ Irving Stone: SLA PO ŽIVLJENJU, 440 str., polusnje	62.—
■ Heinrich Mann: PODLOŽNIK, 390 str., polusnje	28.—
■ Lev N. Tolstoj: VOJNA IN MIR, dve knjigi skupaj 1606 str., pl.	96.—
■ Jean Giono: HRIB, 172 str., kart.	7.—
■ Pierre Benoit: VELIKI JEZ, 166 str., kart.	6.—
■ Pavel Heyse: STEKLAR IZ MURANA, 172 str., kart.	6.—
■ Jože Dular: LJUDJE OB KRKI, 206 str., kart., ilustr.	10.—
■ Charles Dickens: POVEST O DVEH MESTIH, 390 str., pl.	40.—
■ Stendhal: RDEČE IN ČRNO, 446 str., pl.	38.—
■ Miroslav Nikolič: POD MORSKO GLADINO, 132 str., ilustr., br.	4.—
■ Edvard Kardelj: POTOVANJE SKOZI ČAS, 124 str., ilustr., kart.	14.—
■ Jordan Jovkov: KO BI MOGLE GOVORITI, 212 str., br.	6.—
■ Heinrich von Kleist: MICHAEL KOHLHAAS, 160 str., br.	2.—
■ A. I. Kuprin: OLESJA GAMBRINUS, 158 str., br.	3.—
■ Vjenceslav Novak: SOCIALNE PODOBE, 154 str., br.	3.—
■ Dr. Anton Polenec: ŽIVALSKI SVET, 108 str., ilustr., br.	8.—
■ Vladimir Kavčič: SREČA NE PRIHAJA SAMA, 174 str., br.	7.—
■ France Novšak: DEČKI, 260 str., pl.	20.—
■ W. M. Thackeray: SEMENI NIČEVOSTI, dve knjigi skupaj 734 str., ppl.	68.—

Ker so navedene knjige na zalogi le v enem izvodu, svetujemo, da hitite z naročilom. Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Plačilo možno v obrokih.

KNJIGARNA "NAŠA KNJIGA", CELOVEC, WULFENGASSE

za dobro voljo

V orient-ekspresu se pogovarjata sopotnika:

"Prihajate iz Monte Carla?"

"Da."

"Ste igrali?"

"Vsak večer."

"Ste kaj izgubili?"

"Kje neki! Precej zaslužil."

"Kaj ste pa igrali?"

"Saksofon."

Mama, ata in Marjetka so šli v zoološki vrt.

"Osla bi rada jahala," sitnari Marjetka. Starši molčijo.

"Osla hočem jahati!" ne odneha Marjetka.

Končno pravi mama:

"Eduard, vzemi no otroka štopramo, da bo mir!"

Raztresenega profesorja opomni gospodinja: "Gospod profesor, pečenke vendar ne boste jedli s prsti?"

"Ah, oprostite, sem mislil, da jem solato."

Soseda: "Kako dolgo pa je vaša hčerka že zaročena?"

Mati: "Če seštejem že vse njene zaročence, že kakih devet let."

Sodnik: "Ali ste že bili kdaj kaznovani?"

Obtoženec: "Pred desetimi leti."

Sodnik: "Pozneje ne več?"

Obtoženec: "Ne."

Sodnik: "Kaj ste pa počeli ves ta čas?"

Obtoženec: "Sedel sem."

IZREKI

● Ni človeka brez "ampak".

● Laže je držati žareče ogelje na jeziku kot pa zapupano skrivnost.

● Človek, ki se ne občuduje, je občudovanja vreden.

● Kdor je sit, zlahka priporoča post.

● Če se ne vzpneš na visoko goro, ne moreš ogledovati ravnine.

● Na en sam zamah ne pada drevo.

● Najhujše v življenju so zamujene priložnosti.

● Prijazno odkloniti je bolje, kot z nejevoljo dati.

nu, ki bi se bil pod njegovo težo skoraj prevrnil. Mož je bil velik in širokopleč.

Kljub mojemu ugovarjanju je odvezal Giovannijsvo veslo, ga potegnil iz blata in, še preden sem mu mogel preprečiti, odrinil od obale.

"Kaj pa to pomeni?" sem jezen zavpil. "Kdo ste? Menda vas je sam vrag poslal!"

Namesto odgovora je zamrmral nekaj besed v narečju, ki ga nisem razumel. Veslal je tako hitro, da se je razdalja med nama in otokom zelo hitro večala. Pri tem so me njegove lesketajoče se oči čudno topo ogledovale, vendar v njih ni bilo nič sovražnega.

"Ne ganite se! Mudi se mi!" sem ga naposled razumel. Videl sem, da imam opraviti z izrednim orjakom.

Nisem posebno močan, zato sem se moral pogajati. Za vsako ceno sem moral zvedeti, kaj namerava ta možak, ki se je nepoklican polastil Giovannijsve gondole. Saj vendar ne gre, da bi vrat na nos nekdo pobegnil z menoj.

"Hudiča! Povejte mi že, kaj vse to pomeni," sem še enkrat ježno zavpil. "Kaj vam mar ta gondola?"

